

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏԱԼ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

АКАДЕМИЯ НАУК АРМЯНСКОЙ ССР
ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

ԱՐԱՄ ՏԻԳՐԱՆԻ
ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆ

АРАМ ТИГРАНОВИЧ
ГНАЛАНЯН

АКАДЕМИЯ НАУК АРМЯНСКОЙ ССР
ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

МАТЕРИАЛЫ К БИОБИБЛИОГРАФИИ УЧЕНЫХ
АРМЯНСКОЙ ССР

№ 36

АРАМ ТИГРАНОВИЧ
ГАНАЛАНЯН

Вступительная статья Э. М. ДЖРБАШЯНА и Э. А. ПИВАЗЯНА
Библиография составлена Р. А. БАБАДЖАНЫН и
Р. А. КАРАПЕТЯН

ИЗДАТЕЛЬСТВО АН АРМЯНСКОЙ ССР
ЕРЕВАН 1986

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ
ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏԱԼ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՆՅՈՒԹԵՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ
ԿԵՆՍԱՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ

№ 36

ԱՐԱՄ ՏԻԳՐԱՆԻ ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆ

Ներածականը Է. Մ. ԶՐԱՇՅԱՆԻ և Է. Ա. ՊԻԼԱԶՅԱՆԻ
Մատենագիտությունը կազմել են Ռ. Ա. ԲԱՐԱՋԱՆՅԱՆԸ
և Ռ. Ա. ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

A
I
18008

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ 1986

Տպագրվում է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ
ֆունդամենտալ գիտական գրադարանի
գիտական խորհրդի որոշմամբ

Խմբագրական կոլեգիա
Ս. Հ. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ (նախագահ), Կ. Ա. ԱՐԳՍՐՅԱՆ,
Գ. Բ. ՂԱՐԻԲՋԱՆՅԱՆ, Վ. Ս. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ

Պատասխանատու խմբագիր՝ Է. Ա. ՊԻՎԱԶՅԱՆ

*Печатается по решению ученого совета
фундаментальной научной библиотеки
АН Армянской ССР*

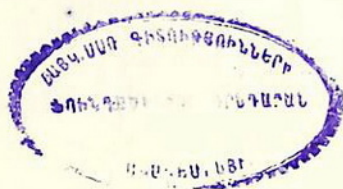
Редакционная коллегия:
С. А. ВАРДАНЫН (председатель), К. А. АБГАРЯН,
Г. Б. ГАРИБДЖАНЫН, В. С. НАЛБАНДЯН

Ответственный редактор: Э. А. ПИВАЗЯН

Ղ $\frac{4503010000}{703(02) - 86}$ 93—86

© Հայկական ՍՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, 1986

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԱ ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ԱՐԱՄ ՏԻԳՐԱՆԻ
ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆԻ ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵԹՎԵՐԸ

Արամ Տիգրանի Ղանալանյանը ծնվել է 1909 թվականի փետրվարի 12-ին, Ախալցխայում (Վրաստան)։ Վախճանվել է 1983 թ. հունիսի 9-ին Երևանում։

1922 թ. ավարտել է Ախալցխայի յոթնամյա դպրոցը։

1925 թ. ավարտել է Թիֆլիսի № 72 աշխատանքային միջնակարգ դպրոցը։

1931 թ. ավարտել է Երևանի պետական համալսարանի պատմալեզվագրական ֆակուլտետը։

1932—1937 թթ. կրտսեր գիտական աշխատակից Հայաստանի կուլտուրայի պատմության, պատմության և գրականության ինստիտուտներում։

1934—1951 թթ. կարդացել է հայ ժողովրդական բանահյուսության դասընթաց Երևանի Խ. Աբովյանի անվ. հայկական մանկավարժական ինստիտուտում, Հեռակա մանկավարժական ինստիտուտում (1936—1948 թթ.) և Երևանի պետական համալսարանում (1937—1941 թթ.)։

1935 թ. արժանացել է Մելքոնյանի ֆոնդի մրցանակի՝ «Հայ շինականի աշխատանքի երգերը» ձեռագիր աշխատության համար։

1937—1943 թթ. ավագ գիտական աշխատակից ՍՍՀՄ ԳԱ Հայկական մասնաճյուղի գրականության և լեզվի ինստիտուտում։

1939 թ. պարգևատրվել է Հայկական ՍՍՀ Գերագույն սովետի պատվոգրով՝ «Սասունցի Դավիթ» էպոսի համահավաք բնագրի «Դավիթ և Խանդուխտ» և «Փոքր Մհեր» ճյուղերը պատրաստելու համար։

1942 թ. շնորհվել է բանասիրական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճան։

1943 թ. շնորհվել է դոցենտի գիտական կոչում։

1943—1959 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտի ժողովրդական բանահյուսության սեկտորի վարիչ։

- 1946 թ. պարգևատրվել է «Աշխատանքային արիության համար» մեդալով:
- 1951 թ. պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով:
- 1953 թ. պարգևատրվել է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ «Շնորհակալագրով»՝ «Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցեր» աշխատության համար:
- 1959—1983 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրականության ինստիտուտի ավագ գիտական աշխատակից:
- 1964 թ. մասնակցել է մարդաբանական և ազգագրական գիտությունների միջազգային VII կոնգրեսին (Մոսկվա):
- 1965—1983 թթ. Հայկական ՍՍՀ ԳԱ «Պատմա-բանասիրական» հանդեսի գլխավոր խմբագրի տեղակալ:
- 1965 թ. ընտրվել է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ թղթակից անդամ:
- 1967 թ. շնորհվել է Հայկական ՍՍՀ գիտության վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչում:
- 1970 թ. շնորհվել է բանասիրական գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան:
- Մաշտոցի անվան մատենադարանի կողմից պարգևատրվել է «Մեսրոպ Մաշտոց» հուշամեդալով:
- 1970—1983 թթ. Հայկական սովետական հանրագիտարանի գրականության գիտաճյուղային խմբագրության անդամ:
- 1974 թ. պարգևատրվել է Հայկական ՍՍՀ ԳԱ «Վաստակագրով»՝ գիտության բնագավառում ունեցած խոշոր վաստակի համար:
- 1977 թ. ընտրվել է Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ակադեմիկոս:

ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
АКАДЕМИКА АН АРМЯНСКОЙ ССР
АРАМА ТИГРАНОВИЧА ГАНАЛАНЯНА

Арам Тигранович Ганаланян родился 12 февраля 1909 г. в г. Ахалцихе (Грузия). Скончался 9 июня 1983 г. в Ереване.

1922 г. Окончил семилетнюю школу в г. Ахалцихе.

1925 г. Окончил тифлисскую 72-ю трудовую среднюю школу.

1931 г. Окончил историко-филологический факультет Ереванского гос. университета.

1932—1937 гг. Младший научный сотрудник в институтах Истории культуры, Истории и литературы АрмССР.

1934—1951 гг. Читал курс армянского фольклора в Ереванском армянском педагогическом институте им. Х. Абовяна, в Заочном педагогическом институте (1936—1948 гг.) и в Ереванском гос. университете (1937—1941 гг.).

1935 г. Удостоен премии фонда Мелконян за рукописный труд «Трудовые песни армянского крестьянина».

1937—1943 гг. Старший научный сотрудник Института литературы и языка Армянского филиала АН СССР.

1939 г. Награжден Грамотой Верховного Совета Армянской ССР за подготовку ветвей «Давид и Хандут» и «Мгер-младший» для сводного текста эпоса «Давид Сасунский».

1942 г. Присуждена ученая степень кандидата филологических наук.

1943 г. Присвоено ученое звание доцента.

1943—1959 гг. Заведующий сектором фольклористики Института литературы АН Армянской ССР.

1946 г. Награжден медалью «За доблестный труд».

- 1951 г. Награжден орденом «Знак почета».
- 1953 г. Награжден грамотой «Шноракалагир» АН Армянской ССР за работу «Некоторые вопросы устного народного творчества».
- 1959—1983 гг. Старший научный сотрудник Института литературы им. М. Абеяна АН Армянской ССР.
- 1964 г. Участвовал на VII Международном конгрессе антропологических и этнографических наук (Москва).
- 1965—1983 гг. Заместитель главного редактора «Историко-филологического журнала» АН Армянской ССР.
- 1965 г. Избран членом-корреспондентом АН Армянской ССР.
- 1967 г. Присвоено почетное звание заслуженного деятеля науки Армянской ССР.
- 1970 г. Присуждена ученая степень доктора филологических наук. — Награжден памятной медалью «Месроп Маштоц» Матенадараном им. Маштоца.
- 1970—1983 гг. Член научноотраслевой редакции по литературе Армянской Советской Энциклопедии.
- 1974 г. Награжден грамотой «Вастакагир» АН Армянской ССР за большие заслуги в области науки.
- 1977 г. Избран академиком Академии наук Армянской ССР.

ԿՅԱՆՔԻ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ

Սովետահայ բանագիտական դպրոցի ականավոր ներկայացուցիչ Արամ Տիգրանի Ղանալանյանը ծնվել է 1909 թվականի փետրվարի 12-ին Ախալցխայում (Վրաստան)։ Յոթնամյա կրթությունը ստացել է հայրենի քաղաքում, ապա ուսումը շարունակել է Թիֆլիսի 72-րդ միջնակարգ աշխատանքային դպրոցում, որն ավարտել է 1925 թվականին։ 1924—1926 թթ. բանաստեղծություններ է տպագրել «Կարմիր ծիլեր» ամսագրում և «Մարտակոչ» թերթի հավելված «Գրական շաբաթ»-ում՝ Աղանի և Արամ Արման ծածկանուններով։ 1927 թ. Ա. Ղանալանյանն ընդունվում է Երևանի պետական համալսարանի պատմալեզվագրական ֆակուլտետը։ Այստեղ սովորելիս նա առանձին հետաքրքրություն է ցուցաբերում հայ ժողովրդական բանահյուսության նկատմամբ և այդ առարկայի դասախոս Մանուկ Աբեղյանի ղեկավարությամբ խորամուխ լինում հայ բանագիտության մեջ։ Համալսարանն ավարտելուց հետո, 1932—1943 թթ. Ղանալանյանը աշխատել է Հայաստանի կուլտուրայի պատմության, պատմության և գրականության, ապա ՍՍՀՄ գիտությունների ակադեմիայի հայկական մասնաճյուղի լեզվի և գրականության ինստիտուտներում՝ սկզբում իբրև կրտսեր, իսկ 1939 թվականից՝ իբրև ավագ գիտական աշխատակից։

Այդ տարիներին նա զբաղվել է բանագիտական տարրեր խնդիրների ուսումնասիրությամբ, գրի է առել «Սասնա ծռեր» ժողովրդական վեպի երկու նոր պատումներ, Մ. Աբեղյանի և Գ. Աբովի հետ միասին մասնակցել է «Սասունցի Դավիթ» հյուսվածո-համահավաք բնագիրը կազմելու աշխատանքներին՝ պատրաստել է «Դավիթ և խանդուխ» և «Փոքր Մհեր» ճյուղերի բնագրերը, հրապարակել «Սասունցի Դավիթ» և «Սասունցի Դավիթի» պատմիչների կյանքն ու ստեղծագործությունը՝ ուսումնասիրությունները, «Հայ շինականի աշխատանքի երգերը» գիրքը:

1943 թ. Ա. Ղանալանյանի նախաձեռնությամբ Հայկական ՍՍՀ ԳԱ գրականության ինստիտուտում ստեղծվում է հայ ժողովրդական բանահյուսության բաժին, որի վարիչ է նշանակվում նա և գլխավորում է այն մինչև 1959 թվականը, որից հետո, մինչև կյանքի վերջը, շարունակում է աշխատել նույն ինստիտուտում իբրև ավագ գիտական աշխատակից:

Արամ Ղանալանյանի գիտահետազոտական աշխատանքները հայ ժողովրդական բանահյուսության բնագավառում ընդգրկում են հետևյալ չորս ուղղություններ.

1. Բանահյուսական նոր նյութերի հայտնաբերում և գրառում.
 2. Բանահյուսական նյութերի գիտական համահավաք թեմատիկ ժողովածուների պատրաստում.
 3. Բանահյուսության պատմության ու տեսության հարցերի լուսաբանում.
 4. Ժողովրդական բանահյուսության և գրականության փոխադարձ կապերի բացահայտում:
- Դեռևս ուսանողական տարիներին Մ. Աբեղյանի հանձ-

նարարությամբ Ա. Ղանալանյանը պատրաստում է հայ ժողովրդական բանահյուսության մատենագիտություն, ապա և գրի առնում ժողովրդական բանահյուսության նմուշներ («Սասնա ծռեր» էպոսի նոր պատումներ, աշխատանքային երգեր, առածներ ու ասացվածքներ, ավանդություններ և այլն):

Արամ Ղանալանյանի՝ իբրև գիտնականի համար առավել հատկանշականը բանահյուսության մինչ այդ շուտամնասիրված տեսակների հետազոտությունն է: Այդօրինակ աշխատություններից են «Հայ շինականի աշխատանքի երգերը», «Առածանի» և «Ավանդապատում» գրքերը, որոնցից յուրաքանչյուրը ներկայացնում է գիտական համահավաք թեմատիկ ժողովածու, ուր ներառված են բանահյուսական տվյալ տեսակին վերաբերող առկա բոլոր բնագիր-նյութերը (նախկինում հրապարակված և իր կողմից առաջին անգամ գրառած), գիտականորեն խմբավորված, դասակարգված և ենթարկված համակողմանի խորը ուսումնասիրության:

«Հայ շինականի աշխատանքի երգեր» գրքի «Ներածական» խորագրով ծավալուն ուսումնասիրության մեջ հեղինակը ժողովրդական երգերի մեջ տարբերակում է աշխատանքի երգերը՝ իբրև անմիջականորեն աշխատանքի, արտադրական պրոցեսների հետ կապված երգեր, որոնք ծնունդ են առել մարդու արտադրական գործունեության հետ միասին և շարունակվել են նաև հետագայում. նրանց դերը եղել է՝ աշխատանքային շարժումների ութմականացման միջոցով թեթևացնել արտադրական պրոցեսները, տնտեսել աշխատավորների հոռնդը:

Գյուղական աշխատանքի երգերի մեջ ուսումնասիրողը դիտում է մի շարք ենթատեսակներ, որոնք իրարից տարբեր-

վում են ներքին բովանդակությամբ, արտաքին կառուցվածքով /կոմպոզիցիա/, մեղեդու, երաժշտական ռիթմի և այն աշխատանքի համեմատությամբ, որին նրանք ղուգակցվում են: Ըստ այս հատկանիշների էլ աշխատանքի երգերը նախամեղրում է հետևյալ տեսակների մեջ. հորովելներ (գութանի և չուֆի երգեր), սերմնացանի երգ-աղոթքներ, տափանի, հնձի երգեր, սայլի (սայլվորի) երգեր կամ «ել-ել»-ներ, քաղհանի, շանաքի երգեր՝ «նայ-նայ»-ներ, կալի, կովկիթի, խնոցու, սանդերքի, գզրոցի և այլ երգեր:

«Ներածական»-ում քննվում են աշխատանքի երգերի մեղեդու և ռիթմի հարցերը, բովանդակության սոցիալական և մյուս մոտիվները, հայ շինականի աշխատանքի երգերի գրական տեսակները կամ մշակումները և այլն:

Գրքի երկրորդ մասը կազմում են աշխատանքի երգերի բնագրերը՝ քաղված բանահյուսական ժողովածուներից, պարբերական մամուլի էջերից և գիտնականի՝ 1929—1935 թթ. ընթացքում գրի առած նմուշներից, որոնք դասավորված են ըստ իր իսկ կողմից բացահայտված ենթատեսակների:

Հայ շինականի աշխատանքի երգերն առաջին անգամ էին ի մի հավաքվում, առավել ևս՝ առաջին անգամ ամբողջական, բազմակողմանի և խոր հետազոտության նյութ դառնում: Դիրքը դեռևս ձեռագիր վիճակում, 1935 թ., արժանացել է Մեղրոնյան ֆոնդի մրցանակին:

Ա. Ղանալանյանի պատրաստած բանահյուսական նյութերի գիտական համահավաք թեմատիկ ժողովածուներից երկրորդը 1951 թ. լույս ընծայած «Հայկական առածանին» է, որ բովանդակում է հայկական առածների ու ասացվածքների հնարավոր ամբողջությունը՝ գիտականորեն դասդաս-

ված ու խմբավորված, և նրանց ամենամանրակրկիտ, բազմակողմանի խոր ուսումնասիրությունը, ուր վերլուծվում են հայ ժողովրդական առածների բովանդակությունն ու արվեստը:

Առածներն ու ասացվածքները ժողովրդական բանահյուսության ամենատարածված ստեղծագործություններն են, գործ են ածվում ամեն առիթով ու ամեն ժամանակ, և դրա պատճառն այն է, որ անմիջական պատասխան են տալիս ժողովրդին հուզող բոլոր հարցերին: Դրանք, գիտնականի բնորոշմամբ՝ «պատկերավոր ու սեղմ ասույթներ են սոցիալական կյանքի, մարդկային բարքի և ժողովրդական կենցաղի ամենաբազմազան երևույթների վերաբերյալ»: Լինելով վիպական ժանրին պատկանող ստեղծագործություններ՝ «ի տարբերություն նույն վիպական ժանրի մյուս ստեղծագործությունների, որոնց մեջ կյանքի երևույթներն ու հարաբերությունները պատկերվում են ավելի կամ նվազ ծավալուն սյուժեի միջոցով, առածների ու ասացվածքների մեջ այդ արվում է չափազանց պեղծ բանաձև-ընդհանրացումներով»: Հետազոտողը բացահայտում է նաև առածների ու ասացվածքների տարբերությունը. եթե առաջինները այլաբանական ստեղծագործություններ են, որոնց բուն միտքն արտահայտված է անուղղակի կերպով, ապա երկրորդները իրականությունը դրսևորում են ուղղակի ձևով: Առածների ու ասացվածքների այս բնութագիրը առաջին անգամ հայ գրականագիտության մեջ տվել է Արամ Ղանալանյանը:

Առածներն ու ասացվածքները հորինվել ու պահպանվել են ժողովրդի պոլության ողջ ընթացքում: Դժվար, երբեմն էլ անհնարին է որոշել, թե որ առածը կամ ասացվածքը երբ է ստեղծվել, քանի որ դրանք «ընդհանրապես իբրև բանավոր

ստեղծագործություններ, տեղեկանք չունեն իրենց հորինման ժամանակի վերաբերյալ», մանավանդ որ «այլաբանական հորինվածքներ են..., սյուժե չունեն և արտահայտված են ծայրաստիճան սեղմ ձևի մեջ: Առաժների ստեղծման ժամանակը որոշելու համար անհրաժեշտ է ճեղքել նրանց այլաբանական կեղևը, թափանցել նրանց բովանդակության խորքը, նկատի առնել վերջինիս մեջ եղած համապատասխան ուղղակի և անուղղակի տվյալներն ու ակնարկները»: Եվ ահա Արամ Ղանալանյանին հաջողվել է իսկապես ճեղքել այդ այլաբանական կեղևը, թափանցել բաղմամբիվ առաժների ու ասացվածքների բովանդակության խորքը, որոշել նրանց հորինման ժամանակը, այլև ցույց տալ հայ ժողովրդի բաղաբանական կյանքի, հոգեկան նկարագրի և միջավայրի արտացոլումը առաժների մեջ, ջոկել ինքնուրույն, ընդհանուր և փոխառյալ առաժները, պարզաբանել նրանց լեզվի ու արվեստի հարցերը:

Գրքի երկրորդ բաժինը առաժների ու ասացվածքների ժողովածուն է, որի նյութերը առնված են ազգագրական, գրական և այլ կարգի պարբերականներից, հայ գրողների երկերից, բանահյուսական ու ազգագրական տպագիր ու ձեռագիր ժողովածուներից և հեղինակի գրառումներից:

Ա. Ղանալանյանը մշակել է ժողովածուի մեջ առաժների ու ասացվածքների դասավորման ուրույն եղանակ: Սովորաբար նման ժողովածուներում նյութը դասավորվել է այբբենական կարգով: Այս դեպքում իրար հաջորդում են թե իմաստով և թե ընդհանրապես իրարից բոլորովին տարբեր առաժներ և, ընդհակառակը, իրարից հեռացվում են այնպիսիք, որոնք սկզբնատառով տարբեր լինելով, իմաստով նույնա-

կան են: Այբբենական մեթոդը, այսպիսով, դժվար օգտագործելի է դարձնում ժողովածուի նյութը: Եթե հայտնի չէ փնտրվող իմաստի առածի սկզբնատառը, ապա այն գտնելու համար պետք է նայել գրեթե ողջ ժողովածուն: Այս մեթոդի մյուս թերությունն այն է, որ միևնույն առածի տարբեր տառերով սկսվող նմանակներն ու փոփոխականները ցրվում են ժողովածուի տարբեր մասերում, դժվարացնելով նրանց զարգացումն ու կրած փոփոխությունները դիտելը:

Ղանալանյանը մերժել է նաև առածների դասավորման առարկայական-անվանական եղանակը, որ տարածված է եղել եվրոպական մի շարք երկրներում: Այս եղանակի հիմնական թերությունը միևնույն թեմային վերաբերող առածների ցրումն է տարբեր տեղերում և տարբեր անունների տակ, ինչպես և սոցիալական մոտեցման բացակայությունը:

Հրաժարվելով այբբենական ու առարկայական եղանակներից, իր գրքում Ա. Ղանալանյանը առածներն ու ասացվածքները դասակարգել է իր իսկ մշակած մեթոդով՝ ըստ նրանց հիմնական իմաստի և սոցիալական բովանդակության:

Եթե նկատի ունենանք, որ առածներն ունեն այլաբանական թանձր կեղև, որով և խիստ դժվար վերծանելի ու խմբավորելի են, հասկանալի կդառնա, թե որքան ջանք ու միտք էր պետք՝ թափանցելու նրանց բովանդակության մեջ, հասկանալու նրանց իմաստը և կատարելու իմաստային դասակարգում ու խմբավորում, մի բան, որ գտնում ենք լավագույնս իրականացված «Հայկական առածանի» գրքի մեջ:

1960 թ. «Հայկական առածանին» հրատարակվեց երկրորդ անգամ՝ «Առածանի» խորագրով: Այստեղ կատարված է ժողովածուի բաժինների վերադասավորում և ավելացված է մի ամբողջ բաժին՝ «Լրացում» վերնագրով, որ պարունա-

կում է շուրջ 600 նոր առած-ասացվածքներ: «Առածանին», ի տարբերություն նախորդ հրատարակության, ունի մանրամասն առարկայական ցանկ, իմաստային-թեմատիկ ու անվանական ուղեցույց ցանկեր, որտեղ վերծանված ու բացահայտված են բոլոր առածների ալլաբանական նշանակությունները: Այդ ցանկերը հեշտացնում են համապատասխան առածների ու ասացվածքների որոնումն ու օգտագործումը:

Թեմատիկ երրորդ ժողովածուն՝ «Ավանդապատումը», բովանդակում է ավելի քան 900 ավանդություններ, իրենց 400 տարբերակներով, որոնք տասնամյակների ընթացքում բաղված են հարյուրավոր տպագիր ու ձեռագիր զանազան աղբյուրներից՝ միջնադարյան մատենագիրների երկերից, ազգագրական, բանահյուսական ժողովածուներից, հնախոսական, տեղագրական և ուղեգրական աշխատություններից: Ամբողջ նյութը տեղադրված է 2 բաժնում՝ ստուգաբանական-բացատրական ավանդություններ (11 ենթաբաժիններով) և վարքագրական ավանդադրույցներ (4 ենթաբաժիններով): Բնագրին նախորդում է ընդարձակ «Ուսումնասիրությունը», ուր հեղինակը տարբերազատելով ավանդությունները բանարվեստի մյուս տեսակներից, բնորոշում է դրանք որպես բանավոր արձակի փոքր ծավալի ստեղծագործություններ, որոնց մեջ արտացոլված են երկրի բնաշխարհի բնորոշ առանձնահատկությունները՝ սերտորեն կապված ու զուգորդված ժողովրդական հավատալիքների, ժողովրդի կենցաղի, նրա սոցիալ-տնտեսական, աշխատանքային, հասարակական, քաղաքական, մշակութային կյանքի երևույթների ու հասկացությունների հետ: Ուսումնասիրության մեջ հանգամանորեն պարզաբանվում են ավանդությունների տեսակ-

ները, ժանրային առանձնահատկությունները, նրանց պատմական ու ճանաչողական, ինչպես և գաղափարական ու գեղարվեստական արժեքը, ապա մանրամասն ու համակողմանիորեն քննարկվում են հայոց ազգային ավանդությունները:

Վերոհիշյալ աշխատություններում ականավոր գիտնականը, հենվելով դասական բանագիտության նվաճումների վրա, առաջադրել է ժողովրդական բանահյուսության հուշարձանների հրապարակման ու հետազոտության իր սկզբունքները, որոնք ճանաչում են գտել ոչ միայն սովետահայ, այլև բանագիտության մեջ ընդհանրապես:

Վաստակաշատ բանագետի գիտական հետաքրքրությունների ոլորտում մշտապես եղել են գրականության և ժողովրդական բանահյուսության փոխառնչությունների խնդիրները։ Այս հարցերին են նվիրված «Աբովյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը», «Պռոշյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը», «Ավ. Իսահակյանի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքները», «Սայաթ-Նովայի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքները» գրքերը և «Ժողովրդական բանահյուսությունը և գեղարվեստական գրականությունը», «Ժողովրդական բառ ու բանը Սունդուկյանի երկերում», «Աղայանը և ժողովրդական բանահյուսությունը», «Թումանյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը», «Նալբանդյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը», «Կոմիտասը և ժողովրդական երգի բանաստեղծական խոսքը», «Վ. Սարոյանի ստեղծագործության ազգային-բանահյուսական արմատները» և այլ հոգվածներ, որոնք տպագրվել են հանրապետական թերթերում և գիտական պարբերականներում։ Այս ուսումնասիրությունների մեջ քննարկվում են հայ դասական գրողների կողմից բանահյուսական նյութերի

վերամշակման եղանակները և ցույց է տրվում բանարվեստի դերը նրանց ստեղծագործության ժողովրդայնության գործում:

Նկատի ունենալով բանարվեստի՝ գրականության վրա ունեցած ազդեցության խնդրի կարևորությունը տվյալ ժողովրդի գրականության պատմության գիտական ուսումնասիրության տեսակետից, Ղանալանյանը նպատակ ուներ պատրաստել առանձին մենագրական աշխատություն՝ «Հայ գրականությունը և ժողովրդական բանահյուսությունը» թեմայով: Դեռևս 50-ական թվականների սկզբին նա պատրաստել էր ընդարձակ պլան-ծրագիր, ըստ որի աշխատությունը ունենալու էր տեսական մաս, ընդգրկելու էր հին, միջնադարյան և նոր շրջանի գրականության վրա բանահյուսության ազդեցության հարցերը, ինչպես նաև առանձին դրոշների ստեղծագործությունների կապը ժողովրդական բանահյուսության հետ: Դժբախտաբար հեղինակը չհասցրեց ամբողջացնել ու ավարտել այդ աշխատությունը, որի տարբեր բաժինների մշակումներն են վերոհիշյալ հետազոտությունները, որ նա տպագրել է իբրև առանձին գրքեր ու հոդվածներ: Պահպանվել են նաև չտպագրված մասեր:

Արամ Ղանալանյանին զբաղեցրել են բանագիտական ուրիշ խնդիրներ ևս: Նրա ուշագործյան կենտրոնում է եղել հայ ժողովրդական էպոսը՝ «Սասունցի Դավիթը»: Բացի էպոսի նոր պատումներ գրի առնելուց, նա զբաղվել է նաև էպոսի ուսումնասիրությամբ և հրապարակել է «Սասունցի Դավիթը» և «Սասունցի Դավթի» պատմիչների կյանքն ու ստեղծագործությունը՝ աշխատանքները: Նրա մի շարք աշխատություններ նվիրված են բանագիտության տեսության և պատմության հարցերին, ինչպես՝ «Ժողովրդական բանահյու-

սության մի քանի հարցեր», «Գարեգին Սրվանձտյան», «Մանուկ Աբեղյանի կյանքն ու գործունեությունը» և այլն:

Դիտահետազոտական աշխատանքներին զուգընթաց Արամ Ղանալանյանը երկար տարիներ ղեղավել է նաև գիտամանկավարժական գործունեությամբ. 1934—1951 թթ. նա Նրեանի Խ. Աբովյանի անվան և հեռակա մանկավարժական ինստիտուտներում, Նրեանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետում կարգացել է հայ ժողովրդական բանահյուսությունն առարկան, վայելելով իր սաների սերն ու համակրանքը: Ստեղծելով հայ բանագիտության մշակված դասընթաց, նա 1945—1946 թթ. հրապարակել է այդ դասընթացի 4 պրակներ (բուհական ձեռնարկի իրավունքով): Բանագետների այժմյան սերնդի ներկայացուցիչները մեծ մասամբ եղել են Ղանալանյանի ուսանողներն ու ասպիրանտները, գիտությունների թեկնածուի ու դոկտորի գիտական աստիճաններ են ստացել նրա ղեկավարությամբ:

Սկսած 1965 թվականից Արամ Ղանալանյանը Հայկական ՍՍՀ ԳԱ «Պատմա-բանասիրական հանդեսի» գլխավոր խմբագրի տեղակալն էր: Նա մեծ նվիրումով իր ջանքերը ի սպաս էր դնում «Հանդեսի» աշխատանքներին, ամենայն բարեխղճությամբ խմբագրում ներկայացված հայագիտական հոդվածները, միայն իրեն հատուկ հոգատարությամբ խորհուրդներ էր տալիս հեղինակներին, օգնում, ուղղություն տալիս նրանց:

Հայագիտության երախտավորը, գիտության նվիրյալը միաժամանակ ազնիվ ու անաշու քաղաքացու կերպար էր:

Դեռևս շատ սպասելիքներ ունեւ հայ բանագիտությունը Արամ Ղանալանյանից, իսկ տաղանդավոր գիտնականը շա-

բունակում էր ինքնամոռաց ու եռանդով ստեղծագործել: Նա հրատարակության էր պատրաստում «Երգիծապատում» գիրքը: Այն բովանդակելու էր դարերի ընթացքում մեր ժողովրդի ստեղծած զվարճալի ու սրամիտ պատմությունները, որ տարիների ջանադիր աշխատանքով գրի էր առել ինքը կամ հավաքել տպագիր աղբյուրներից, ձեռագրերից: Դժբախտաբար կիսատ մնացին այս՝ «Երգիծապատում» և «Մանրապատում» աշխատությունները, նույնքան արժեքավոր, որքան «Առածանին» ու «Ավանդապատումը»:

Արամ Ղանալանյանը հայ ժողովրդական բանահյուսության, միաժամանակ նաև հին ու միջնադարյան գրականության տեսաբան ու պատմաբան էր, բանագետ, բանասեր ու աղբյուրագետ, հայ մշակույթի խոր գիտակ ու անխոնջ հետազոտող. հավատարիմ դասական հայագիտության ավանդներին, նա ստեղծել է բանագիտական կոթողային աշխատություններ, թողել մնայուն գիտական ժառանգություն:

Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս է. Մ. ԶՐԲԱՇՅԱՆ
Բանասիրական գիտությունների թեկնածու
է. Ա. ՊԻՎԱԶՅԱՆ

КРАТКИЙ ОЧЕРК ЖИЗНИ, НАУЧНОЙ И ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Выдающийся представитель советской армянской фольклористики Арам Тигранович Ганалаян родился 12 февраля 1909 г. в г. Ахалцихе (Грузия). Семилетнее образование получил в родном городе, затем учился в тифлисской 72-й трудовой средней школе, которую окончил в 1925 году. В 1924—1926 гг. под псевдонимами Агани, Арам Арман печатал стихотворения в журнале «Кармир цилер» (Красные всходы) и в «Литературной неделе» — приложении к газете «Мартакоч».

В 1927 г. А. Ганалаян поступает на историко-филологический факультет Ереванского гос. университета. За время учебы он проявляет особый интерес к армянскому фольклору и под руководством Манука Абеяна, преподававшего этот предмет, углубляется в изучение армянского устного народного творчества. После окончания университета, в 1932—1943 гг., А. Ганалаян работает в Институте культуры Армении, в Институте истории и литературы, затем в Институте языка и литературы Армянского филиала АН СССР вначале в качестве младшего, а с 1939 г. — старшего научного сотрудника.

В эти годы он занимался изучением разных проблем фольклористики, записал два новых сказа народного эпоса «Сасна црер», совместно с М. Абеяном и Г. Абовым участвовал в составлении сводного текста «Давида Сасунского», подготовил тексты ветвей «Давид и Хандут» и «Мгер-младший», опубликовал исследования

«Давид Сасунский» и «Жизнь и творчество сказителей «Давида Сасунского», а также книгу «Трудовые песни армянского крестьянина».

В 1943 г. по инициативе А. Ганалаяна в Институте литературы АН АрмССР был создан отдел армянского фольклора, заведующим которого был назначен он и возглавлял работу отдела до 1959 года. В дальнейшем и до конца жизни Ганалаян работал в том же институте старшим научным сотрудником.

Научно-исследовательские работы А. Ганалаяна в области армянского фольклора охватывают следующие четыре направления:

1. Нахождение и запись новых материалов по фольклору
2. Подготовка научных тематических сводных сборников фольклорных материалов
3. Освещение вопросов истории и теории фольклора
4. Выявление взаимосвязи между фольклором и литературой.

Еще в студенческие годы по поручению М. Абеяна А. Ганалаян составил библиографию армянского фольклора и записал образцы устного народного творчества (новые сказы эпоса «Сасна црер», трудовые песни, пословицы и поговорки, предания и т. д.).

Для Арама Ганалаяна, как ученого, особенно характерно исследование таких видов фольклора, которые до него не были изучены. К числу указанных работ относятся «Трудовые песни армянского крестьянина», «Армянские пословицы» и «Армянские предания», каждый из которых представляет собой научный тематический сводный сборник, включающий имеющиеся все тексты по данному виду фольклора (как опубликованные в прошлом, так и записанные им впервые), научно

сгруппированные, классифицированные и подвергнутые всестороннему глубокому изучению.

Во введении книги «Трудовые песни армянского крестьянина» автор среди народных песен выделяет песни труда, как непосредственно связанные с трудом, с производственным процессом, как песни, рожденные вместе с производственной деятельностью человека и сохранившиеся в дальнейшем. Они с помощью ритмизации трудовых движений облегчали процесс производства, экономили энергию труженика.

В сельских трудовых песнях исследователь выделяет ряд подвидов, отличающихся друг от друга внутренним содержанием, композицией, мелодией, музыкальным ритмом, соответствующими тому трудовому процессу, который они сопровождают. По этим признакам автор трудовые песни подразделяет на следующие виды: оровелы (песни плуга и орала), песни-молитвы сеятеля, песни бороны и жатвы, песни воза или «ел-ел»-ы, песни прополки, сбора хлопчатника, «най-най»-и, песни молотьбы, дойки, пахталки, карды (чесалки) и др.

В этом обширном исследовании рассматриваются вопросы мелодии и ритма трудовых песен, социальных и других мотивов содержания, литературные виды или варианты обработки трудовых песен армянского крестьянина.

Вторую часть книги составляют тексты трудовых песен, взятые из фольклорных сборников, со страниц периодической печати, а также образцы, записанные ученым в течение 1929—1935 гг. Материал распределен по подвидам, установленным самим автором.

Трудовые песни армянского крестьянина были впервые собраны воедино, более того, они впервые стали предметом полного, многостороннего и глубокого изучения. В 1935 г. еще в рукописном виде книга удостоилась премии фонда Мелконян.

Второй из подготовленных А. Ганалаяном научных тематических сводных сборников фольклорных материалов—«Армянские пословицы», который во всей возможной полноте охватывает армянские пословицы и поговорки, научно классифицированные и сгруппированные, содержит их самое тщательное, глубокое и многостороннее исследование.

Пословицы и поговорки—самые распространенные виды устного народного творчества. К ним обращаются по каждому поводу и в любое время, т. к. они непосредственно отвечают на все волнующие народ вопросы. По определению ученого, это—«образные и краткие изречения о самых разнообразных проявлениях социальной жизни, человеческих нравов и народного быта». Относясь к эпическому жанру, они «в отличие от других произведений этого жанра, в которых жизненные явления и отношения изображаются с помощью более или менее развернутого сюжета, в пословицах и поговорках это осуществляется путем чрезвычайно кратких формул—обобщений». Исследователь выявляет также различие между пословицами и поговорками. Если первые представляют собой иносказания, истинный смысл которых выражен косвенно, то вторые отражают действительность прямым путем. Эту характеристику пословиц и поговорок впервые в армянском литературоведении дал Арам Ганалаян.

Пословицы и поговорки создавались и сохранялись на всем протяжении существования народа. Трудно, порой и невозможно определить время создания той или иной пословицы или поговорки, поскольку они «как устные произведения не имеют справки относительно времени их сочинения», тем более, что они являются «иносказаниями», не имеют сюжета и выражены в чрезвычайно сжатой форме. Для определения времени созда-

ния пословиц необходимо прорвать их иносказательную оболочку, проникнуть в глубину их содержания, принять во внимание имеющиеся в нем прямые и косвенные данные и намеки». И Араму Ганалаяну удалось действительно прорвать эту иносказательную оболочку, проникнуть в глубь содержания многочисленных пословиц и поговорок, установить время их создания и показать отражение в них социальной среды, душевного склада и политической жизни армянского народа, выделить самобытные, общие и заимствованные пословицы, осветить вопросы их языка и искусства.

Второй раздел книги—сборник пословиц и поговорок, материал которого взят из этнографической, литературной и другого рода периодических изданий, из произведений армянских писателей, фольклорных и этнографических печатных и рукописных сборников, а также из записей самого автора.

А. Ганалаян разработал особый метод расположения пословиц и поговорок в сборнике. В подобных трудах обычно применялся алфавитный порядок расположения материала, при котором совершенно разные по смыслу пословицы оказываются рядом, а имеющие общий смысл, но начинающиеся с разных букв пословицы располагаются в разных местах. Этим самым алфавитный метод создает затруднения при пользовании материалом сборника: если начальная буква искомой пословицы с определенным значением неизвестна, то приходится просматривать почти весь алфавит. Другим важным недостатком алфавитного метода является то, что варианты одной и той же пословицы, начинающиеся с разных букв, попадают в разные места, затрудняя наблюдение за их развитием и изменениями.

А. Т. Ганалаян отверг также предметно-именной способ расположения пословиц, принятый в ряде европейских стран. Основным недостатком указанного спо-

соба является разбросанность пословиц на одну и ту же тему в разных местах сборника и, с другой стороны, отсутствие социального подхода.

Отказавшись от алфавитного и предметного способов, А. Ганалаян в своей книге классифицировал пословицы и поговорки по разработанному им самим методу—их основному смыслу и социальному содержанию.

Если принять во внимание, что пословицы обладают густой иносказательной оболочкой, затрудняющей их расшифровку, то станет понятным каких усилий потребовалось для проникновения в их содержание, постижения их смысла, для их классификации и группировки.

В 1960 г. сборник «Армянские пословицы» был издан вторично. В нем произведена перестановка разделов и добавлен раздел, озаглавленный «Дополнение», который содержит около 600 новых пословиц и поговорок. В отличие от предыдущего новый сборник снабжен подробным предметным указателем, тематическим и именным вспомогательными указателями, раскрывающими и разъясняющими иносказательный смысл всех пословиц. Эти указатели облегчают нахождение и использование соответствующих пословиц и поговорок.

Третий тематический сборник «Армянские предания» включает более 900 преданий с 400 вариантами, собранных в течение десятилетий из сотен различных печатных и рукописных источников—из произведений средневековых писателей, этнографических и фольклорных сборников, археологических, топографических и других трудов.

Весь материал распределен по двум разделам—этимологическо-толковые предания (с 11-ю подразделами) и житийные легенды (с 4-мя подразделами). Тексту предшествует обстоятельное исследование, в котором автор выделяя предания среди других видов устного творчества, характеризует их как малые произведения

устной прозы, отражающие особенности родного края, тесно связанные с народными поверьями, бытом народа, с явлениями и понятиями его социально-экономической, трудовой, общественной, политической и культурной жизни.

В исследовании подробно рассматриваются виды преданий, их жанровые особенности, выявляется их историческая и познавательная, а также идейная и художественная ценность. обстоятельно и всесторонне разбираются армянские национальные предания.

В этих трудах видный ученый, опираясь на достижения классической фольклористики, выдвинул свои принципы исследования и издания памятников народного творчества, нашедшие признание не только в советской армянской, но и в мировой фольклористике.

Сфера научных интересов маститого фольклориста всегда охватывала вопросы взаимоотношений литературы и устного народного творчества. Им посвящены книги «Абовян и устное народное творчество», «Народные истоки творчества Аветика Исаакяна», «Народные истоки творчества Саят-Новы» и опубликованные в республиканских газетах и научной периодике статьи «Устное народное творчество и художественная литература», «Народные изречения в сочинениях Сундукяна», «Агаян и устное народное творчество», «Туманян и устное народное творчество», «Налбандян и устное народное творчество», «Комитас и поэтическое слово народной песни», «Национально-фольклорные корни творчества В. Сарояна» и другие. В этих исследованиях рассматриваются методы переработки фольклорного материала армянскими классиками и указывается на роль фольклора в народности их творчества.

Принимая во внимание важность вопроса о влиянии фольклора на литературу с точки зрения научного изучения истории литературы данного народа, А. Ганала

нан задумал создать монографию на тему «Армянская литература и устное народное творчество». Еще в начале 50-х годов он подготовил обширный план-проспект, согласно которому названный труд должен был содержать теоретическую часть, освещающую вопросы влияния фольклора на древнюю, средневековую и новую литературу и связи творчества отдельных писателей с фольклором. К сожалению, автор не успел завершить этот труд. Вышеназванные исследования представляют собой разработки некоторых разделов задуманного труда, изданные в виде отдельных книг и статей. Сохранились также ненапечатанные части.

А. Т. Ганалаяна занимали также некоторые другие вопросы фольклористики. В центре его внимания находился армянский народный эпос «Давид Сасунский». Кроме записи новых сказов эпоса, он занимался также его изучением и опубликовал работы «Давид Сасунский» и «Жизнь и творчество сказителей «Давида Сасунского». Ряд трудов и статей ученого посвящены вопросам теории и истории фольклористики. К числу таковых относятся «Некоторые вопросы устного народного творчества», «Гарегин Срванцян», «Жизнь и деятельность Манука Абеяна» и др.

Наряду с научно-исследовательской работой А. Ганалаян долгие годы занимался педагогической деятельностью. В 1934—1951 гг. он читал курс армянского фольклора в Ереванском педагогическом институте им. Х. Абовяна, в Заочном педагогическом институте и на филологическом факультете Ереванского гос. университета, пользуясь восторженной любовью и глубоким уважением своих воспитанников.

Создав разработанный курс армянского фольклора, он издал его в 1945—1946 гг. в 4-х выпусках (на правах вузовского пособия). Представители нынешнего поколения фольклористов в основном являются бывшими сту-

дентами и аспирантами Ганалаяна, получившими ученые степени кандидатов и докторов наук под его руководством.

Начиная с 1965 г. А. Ганалаян был заместителем главного редактора «Историко-филологического журнала» АН АрмССР. С большой самоотдачей он прилагал свои усилия к работе журнала, со всей добросовестностью редактировал представленные арменоведческие статьи, со свойственной ему заботливостью давал советы авторам, помогал им и напутствовал.

Труженик арменоведения, всецело преданный науке, А. Т. Ганалаян был в то же время честным и беспристрастным гражданином.

Армянская фольклористика многого ждала от Арама Ганалаяна, и талантливый ученый продолжал самоотдачей и неутомимо трудиться. Он готовил книгу «Сатира». Она должна была содержать созданные нашим народом в течение веков остроумные и забавные истории, записанные ученым за время многолетнего кропотливого труда или собранные им из разных источников. К сожалению эти труды—«Сатира» и «Миниатюры», столь же ценные как «Армянские пословицы» и «Армянские предания», остались незавершенными.

А. Т. Ганалаян был теоретиком и историком армянского устного народного творчества, а также древней и средневековой армянской литературы, фольклористом, филологом и источниковедом, большим знатоком и неутомимым исследователем армянской культуры. Верный традициям классического арменоведения, он создал фундаментальные труды по фольклористике, оставил бесценное научное наследие.

*Академик АН Армянской ССР
Кандидат филологических наук*

*Э. М. ДЖРБАШЯН
Э. А. ПИВАЗЯН*

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Ա. Տ. ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆԻ ԿՅԱՆՔԻ ԵՎ
ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ТРУДАХ
А. Т. ГАНАЛАНЯНА

Արցախամյան Ա. Ա. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Սովետ. գրակ., 1970, № 3, էջ 137—141:

Абрамян А. А. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Բաբլոյան Մ. Ա. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Սովետ. Հայաստան, 1951, № 12, էջ 37:

Баблоян М. А. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы.

Դավթյան Հ. Մ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Աբովյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: Եր., 1941: — Սովետ. դպրոց, 1941, 12 հանդիսի: [Պ. Ղազարյանի հետ համատեղ]:

Давтян Г. М. Рец. на кн.: Ганалаян А. Абовян и устное народное творчество. [Совместно с П. Казаряном].

Դեմիրճյան Դ. Մեծարժեք գործ: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Տեղեկագիր ՀՍՍՀ ԳԱ. Հաս գիտ., 1951, № 12, էջ 93—101:

Демирчян Д. Ценный труд. Рец. на кн.: Ганалаян А. Т. Армянские пословицы.

Դավթանյան Ա. Հայ բանագիրտության մեծ երախտավորը: [Ա. Տ. Ղանալանյանին շնորհակալություն արտահայտելով]: — Հայոց լեզուն և գրակ: դպրոցում, 1977, № 4, էջ 55—57:

Долуханян А. Выдающийся труженик армянской фольклористики. [По поводу избрания А. Т. Ганалаяна академиком АН Арм. ССР].

Դուրգարյան Կ. Գ. Ժողովրդի իմաստության գանձարանը: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Առածանի: Եր., 1960: — Բանվոր, 1961, 21 փետր.:

Дургарян К. Г. Сокровищница народной мудрости. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы.

Դուրգարյան Կ. Գ. Հայ «Ավանդապատումը»: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Բանվոր, 1969, 15 նոյեմբ.:

Дургарян К. Г. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Ջառյան Ռ. Վ. Կենտրոնացման ուժը: (Արամ Ղանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ): — Ավանգարդ, 1969, 25 մարտի:

Зарян Р. В. Сила концентрации. (К 60-летию со дня рождения Арама Ганалаяна).

Էմիրզյան Մ. Լ. Արժեքավոր ժողովածու: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Սովետ. Վրաստան, 1951, 21 նոյեմբ.:

Эмирзян М. Л. Ценный сборник. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы.

Քամուգյան Հ. Ժողովրդական ավանդույունների ներքին խորհուրդը: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1979: [Ռուս. լեզվ.]: — Սովետ. Հայաստան, 1980, 24 ապր.:

Тамразян І. Глубинный смысл народных преданий. Рец. на кн.: Ганалаян А. Т. Армянские предания.

Ինճիկյան Ա. Մ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայ շինականի աշխատանքի երգեր: Եր., 1937: — Գրակ. Թերթ, 1937, 19 հունվ.:

Инджикян А. М. Рец. на кн.: Ганалаян А. Трудовые песни армянского крестьянина.

Իսրայելյան Ռ. Արժեքավոր աշխատություն: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Գրակ. թերթ, 1951, 24 նոյեմբ.:
Израелян Р. Ценный труд. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы.

Խանգադյան Ս. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Ավանդարդ, 1951, 11 հոկտ.:
Ханзадян С. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы.

Վարդիյան Ա. Բ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Արուվյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: Եր., 1941: — Սովետ. գրակ., 1941, № 12, էջ 108—110:

Каринян А. Б. Рец. на кн.: Ганалаян А. Абовян и устное народное творчество.

Վորյուն Մ. Գ. Արժեքավոր ներդրում բանագիտության մեջ: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ժողովրդական բանահյուսության մի բանի հարցեր: Եր., 1954: — Բանվոր, 1954, 22 սեպտ.:

Корюн М. Г. Ценный вклад в фольклористику. Рец. на кн.: Ганалаян А. Некоторые вопросы устного народного творчества.

Հակոբյան Պ. Հ. Ավանավոր բանագետի վաստակը: [Ա. Ղանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ]: — Հայրենիքի ձայն, 1969, 12 մարտի, էջ 5—6:

Акопян П. О. Заслуга видного фольклориста. [К 60-летию со дня рождения А. Ганалаяна].

Հայ բանագիտության անխոնջ մշակը: (ՀՍՍՀ ԳԱ թղթակից-անդամ Ա. Ղանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ): — Լրաբեր հաս. գիտ. /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1969, № 2, էջ 104—105:

Неутомимый исследователь армянского фольклора. (К 60-летию со дня рождения члена-корреспондента АН АрмССР А. Ганалаяна).

Հաղորդումյան Ս. Բ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Տ. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Հայրենիք (Բնաստն-ԱՄՆ), 1970, 10 փետր.:

Арутюнян С. Б. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Հաղորդումյան Ս. Բ. Հայ առածների գանձարանը: («Առածանու» երկրորդ հրատարակության առթիվ): — Գրակ. թերթ, 1961, 17 մարտի:

Арутюнян С. Б. Сокровищница армянских пословиц. (По поводу второго издания «Армянских пословиц»).

Հաղորդումյան Ս. Բ. Հայագիտական բարձրաժեռ երկ: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Սովետ. Հայաստան, 1970, 10 հունվ.:

Арутюнян С. Б. Ценнейший труд по арменоведению. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Հաղորդումյան Ս. Բ. Հայկական ավանդությունների գանձարանը [«Ավանդապատումի» մասին]: — Գրքերի աշխարհ, 1969, 31 հոկտ.:

Арутюнян С. Б. Сокровищница армянских преданий. [Об «Армянских преданиях»].

Հաղորդումյան Ս. Բ. Մաքուր խղճով և արդար վաստակով: — Գրակ. թերթ, 1983, 24 հունիսի:

Арутюнян С. Б. С чистой совестью и честным трудом.

Հաղորդումյան Ս. Բ. Սովետահայ բանագիտության առաջամարտիկը (Արամ Ղանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ): — Գրակ. թերթ, 1969, 21 փետր.:

Арутюнян С. Б. В авангарде армянской советской фольклористики. (К 60-летию со дня рождения Арама Ганалаяна).

Հաղորդումյան Ս. Բ. Վաստակաշատ բանագետը (Արամ Ղանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ): — Պատմա-բանասիր. հանդես [ՀՍՍՀ ԳԱ, 1969, № 1, էջ 155—162]:

Арутюнян С. Б. Заслуженный фольклорист. (К 60-летию со дня рождения Арама Ганалаяна).

Հանալանյան Արամ Տիգրանի:—«Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիա Անձնակազմը. 1943—1983» գրքում, եր., 1984, էջ 79:

Նույնը ռուս. լեզվ.

Ганалаян Арам Тигранович.—В кн.: Академия наук Армянской ССР. Персональный состав. 1943—1983. Ер., 1984, с. 57.

Մանգրի Գ. «Առածանի» տարածանի: (Գրախոսականի փոխարեն) —Գրակ. թերթ, 1961, 17 փետր.:

Маари Г. (Вместо рецензии). [На кн.: «Армянские пословицы»].

Մարտիրոսյան Ա. Գիտնականի պարգևը: (Արամ Հանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ): —Սովետ. Հայաստան, 1969, 25 փետր.:

Мартirosян А. Награда ученого. (К 60-летию со дня рождения Арама Ганалаяна).

Մկրտչյան Մ. Ս. Գրախոս. Հանալանյան Ա. Ժողովրդական բանահյուսության մի բանի հարցեր: եր., 1954: —Սովետ. Վրաստան, 1955, 17 փետր.:

Мкртчян М. С. Рец. на кн.: Ганалаян А. Некоторые вопросы фольклора.

Մկրտչյան Մ. Ս. Գրախոս. Հանալանյան Ա. Իսահակյանի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքներ: եր., 1955: —Սովետ. Հայաստան, 1956, № 1, էջ 42:

Мкртчян М. С. Рец. на кн.: Ганалаян А. Народные истоки творчества Исаакяна.

Մուրադյան Հ. Բ. Գրախոս. Հանալանյան Ա. Հայ ժողովրդի հերոսապատմաներ: եր., 1942: —Սովետ. գրակ., 1942, № 8, էջ 91—92:

Мурадян Г. Б. Рец. на кн.: Ганалаян А. Героические сказы армянского народа.

Մուրադյան Ա. Ժողովրդի իմաստությունը բեռնավորված: —Սովետ. Հայաստան, 1981, № 2, էջ 26—28:

Мурадян С. Обогащенный народной мудростью.

Նազիբյան Ա. Մ. *Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Կոմունիստ, 1951, 28 դեկտ.:*

Назисян А. М. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Նազիբյան Ա. Մ. Նոր աշխատություններ ժողովրդական բանահյուսության վերաբերյալ: *Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցեր: Եր., 1954: — Տեղեկագիր /ՀՍՍՀ ԳԱ, Հաս. գիտ., 1955, № 3, էջ 85—89:*

Назисян А. М. Новые работы об устном народном творчестве. Рец. на кн.: Ганалаян А. Некоторые вопросы народного творчества.

Նալբանդյան Վ. Ս. Արժեքավոր ավանդ հայ ժողովրդական բանահյուսության ուսումնասիրության մեջ: *Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Հայկական առածանի: Եր., 1951: — Սովետ. գրակ. և արվեստ, 1951, № 10, էջ 160—165:*

Налбандян В. С. Ценный вклад в изучение армянского фольклора. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы.

Նալբյան Մ. Խ. *Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Աբովյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: Եր., 1941. — Բանվոր, 1941, 10 հունիսի:*

Нарян М. Х. Рец. на кн.: Ганалаян А. Абовян и фольклор.

Շուրիկյան Ս. Ա. Բանագիտության նոր սկիզբը: *Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Երեկոյան երևան, 1970, 22 մայիսի:*

Штикян С. А. Новое начало армянской фольклористики. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Շուրիկյան Ս. Ա. Համառ աշխատավորը: (*Արամ Ղանալանյանի ծննդյան 60-ամյակի առթիվ*): — *Երեկոյան երևան, 1969, 12 փետր.:*

Штикян С. А. Неутомимый труженик. (К 60-летию со дня рождения Арама Ганалаяна).

Զրաշյան Լ. Մ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969:—Բանբեր Երևանի համալս., 1970, № 2, էջ 257—262:

Джрбашиян Э. М. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Սահակյան Հ. Ս. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցեր: Եր., 1954: — Գրալ. Թերթ, 1954, 1 հունիսի:

Саакян А. С. Рец. на кн.: Ганалаян А. Некоторые вопросы фольклора.

Սահակյան Վ. Շ. Արամ Ղանալանյանի հերթական մեծ ավանդը: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Տ. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Լրաբեր հաս. գիտ. /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1970, № 5, էջ 104—107:

Саакян В. Ш. Очередной большой вклад Арама Ганалаяна. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Սևակ Պ. Հայոց ավանդապատում: Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Գրալ. Թերթ, 1970, 16 հունվ.:

Севак П. Предания армян. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Սևակ Պ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Արուվյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: Եր., 1941: — Սովետ. դպրոց, 1941, 12 հունիսի: [Ստորագր. Պ. Ղազարյան: Հ. Գալթյանի հետ համատեղ]:

Севак П. Рец. на кн.: Ганалаян А. Абовян и фольклор. [Подпись: П. Казарян. Совместно с Г. Давтяном].

Քյուրտյան Հ. Գրախոս. Ղանալանյան Ա. Ավանդապատում: Եր., 1969: — Բազմակից, 1975, № 1—2, էջ 236—237:

Кюртян. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания.

Акопян П. О. Жизнь в науке: (К 60-летию А. Т. Ганалаяна). — Коммунист, 1969, 12 февр.

Арутюнян С. Б. [Обзор книги А. Т. Ганалаяна «Армянские предания». Ер., 1979].—Сов. этногр., 1981, № 2, с. 117—180.

Галстян Х. «Это приятно, это роднит народы»: (Об армянских народных пословицах). Рец. на кн.: Ганалаян А. Т. Армянские пословицы. Ер., 1960. [На арм. яз.]—Коммунист, 1961, 18 мая.

Григорян Г. А. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы. Ер., 1951.—Коммунист, 1952, 17 мая.

Джрбашян Э. Предание и современность. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские предания. Ер., 1969. [На арм. яз.]—Вопр. литературы, 1971, № 3, с. 198—201.

Корганов К. Рец. на кн.: Ганалаян А. Т. Армянские предания. Ер., 1979.—Коммунист, 1980, 25 мая.

Костанян С. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы. Ер., 1960. [На арм. яз.]—Лит. Армения, 1961, № 3, с. 97—98.

Налбандян В. С. Ценный вклад в изучение армянского устного народного творчества. Рец. на кн.: Ганалаян А. Армянские пословицы. Ер., 1951. [На арм. яз.]—Сов. этногр., 1953, № 4, с. 160—163.

Berberian H. [La revue du livre]: Kanalanian A. Légendaire (Avandapatum). Ер., 1969. [En. arm.].—Revue des études arméniennes (Paris), 1971, t. 8, p. 457.

ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

1934

Ուսումնասիրվում է ժողովրդական բանահյուսությունը: — Ավանգարդ,
1934, 5 դեկտ.:

Изучается фольклор.

1935

Գյուղական աշխատանքային մոտիվները Ղ. Աղայանի և Հովհ. Թու-
մանյանի երգերում: — Գրակ. թերթ, 1935, 30 հունիսի:

Сельские трудовые мотивы в песнях Г. Агаяна и Ов. Туманяна.

Ժամանակակից հայ ժողովրդական երգը: — Գրակ. թերթ, 1935,
29 նոյեմբ.:

Современная армянская народная песня.

1936

Բլոկ Դավիթ: Պատմեց Սպարկերտցի Փառիկ: Գրի առաջ 1933 թ. Արամ
Ղանալանյան: — «Սասնա ծռեր» զրբում: Եր., 1936, հ. 1, էջ 815—830:

Тлол Давид. Запись А. Ганалаяна.

Հայ շինականի աշխատանքի երգերը (Ուսումնասիրության փորձ):
— Տեղեկագիր ՀԽՍՀ պատմ. և գրակ. ին-տի, 1936, գիրք 1, էջ 126—172:

Трудовые песни армянского крестьянина. (Опыт исследования).

Գորկին և ժողովրդական բանահյուսությունը: — Գրակ. թերթ, 1936,
30 հունիսի:

Горький и фольклор.

Հ. Թումանյանը ժողովրդական բանահյուսության մասին: — Գրակ.
թերթ, 1936, 31 մարտի:

Ов. Туманян о фольклоре.

Գրախոս. Հոյակապ հատոր: Ստանա ծոեր: Հ. 1. Մ. Արեղյանի խմբ.,
Կ. Մելիք-Օհանջանյանի աշխատակց.: Եր., 1936: — Գրակ. թերթ, 1936,
10 հունիսի:

Рец.: Великолепный том. Сасна црер. Т. I.

Ов. Туманян о народном творчестве.—Лит. газ., 1936, 11 апр.—
Заря Востока, 1936, 11 апр.

Современная армянская народная песня.—Заря Востока, 1936,
11 янв.

1937

Հայ շինականի աշխատանքի երգերը յՎադմ. և խմբ. Ա. Ղանալանյան:
— Եր., 1937. — 267 էջ.— (Պատմ. և գրակ. ին-տ):

Трудовые песни армянского крестьянина. Сост. и ред. А. Ганала-
нян.

Աշխատանքի երգի մասին ընդհանրապես: [Առաջաբան]: — «Հայ շի-
նականի աշխատանքի երգերը» զրբում: Եր., 1937, էջ 9—46:

О трудовых песнях вообще. [Предисловие].

Ֆրիկի տաղերը ՎՏԵԲԻՍԻՆ հրատ. պատրաստեցին Ա. Ղանալանյանը,
Ե. Թորոսյանը: — «Ֆրիկ» ժողովածուում: Եր., 1937, էջ 143—207:

Песни Фрика. Подгот. текст к изд. А. Ганалаян и Е. Торосян.

Ֆրիկի կյանքն ու ստեղծագործությունները: (Ընդհանուր ակնարկ):
— «Ֆրիկ» ժողովածուում: Եր., 1937, էջ 95—136:

Жизнь и творчество Фрика. (Очерк).

Ժողովրդական բառ ու բանը Սունդուկյանի երկերում: — Գրակ. թերթ,
1937, 12 հունիսի:

Фольклор в сочинениях Сундукяна.

Խորհրդային հայկական ֆոլկլորը: — Գրակ. թերթ, 1937, 29 նոյեմբ.:
Советский армянский фольклор.

Ղ. Աղայանը և ֆոլկլորը: — Գրակ. թերթ, 1937, 20 փետր.:
Г. Агаян и фольклор.

Պուշկինը և ֆոլկլորը: (Մահվան 100-ամյակի առթիվ): — Խորհրդ.
Հայաստան, 1937, 4 փետր.: Պրոլետար, 1937, 9 փետր.:

Пушкин и фольклор. (К 100-летию со дня смерти).

Պուշկինի հերթաթերթերը հայ գրողների թարգմանությամբ: — Խորհրդ.
գրակ., 1937, № 2, էջ 245—248:

Сказки Пушкина в переводе армянских писателей.

Ֆրիկը և ժողովրդական ստեղծագործությունը: — Գրակ. թերթ, 1937,
6 հունիսի:

Фрик и народное творчество.

Ֆրիկի տաղերի արվեստը: — Գրակ. թերթ, 1937, 6 օգոստ.:
Искусство песен Фрика.

Նմուշներ հայկական հակակրոնական ֆոլկլորից: (Ժողովածու) /Կաղմ.
և խմբ. Ա. Ղանալանյան: — Եր., Արմֆանի, հրատ., 1938. — XXIII, 126 էջ.
— (ԽՍՀՄ ԳԱ հայկ. ֆիլիալ. Գրակ. և լեզվի ին-տ):

Образцы армянского антирелигиозного фольклора: (Сборник).
Сост. и ред. А. Ганалаян.

Պոռշյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: — Եր., 1938. — 94 էջ.
— (ՀԽՍՀ պատմ. և գրակ. ին-տ):

Прошян и устное народное творчество.

Աղայանի «Անահիտը»: — Տեղեկագիր ՀՍԽՀ պատմ. և գրակ. ին-տի,
1938, գիրք 1, էջ 131—140:

«Анаит» Агаяна.

Հակակրոնական մոտիվները հայկական ֆոլկլորում: — Նմուշներ հայ-
կական հակակրոնական ֆոլկլորից» գրքում: Եր., 1938, էջ IX—XXIII:

Антирелигиозные мотивы в армянском фольклоре.

Ժողովրդական վեպը: [«Սասնա ծռերի» մասին]: — Ավանգարդ, 1938,
20 նոյեմբ.:

Народный эпос. [О «Сасна црер»].

Սասունցի Դավիթ, Հայ ժողովրդական վեպ: [Դասախոսություն]:
— Եր., 1939. — 44 էջ. — (Գիտապոպուլյար սեր., № 2 խմբ. համալս.):

Давид Сасунский. Армянский народный эпос. [Лекция].

«Սասունցի Դավիթ»։ — Գրակ. թերթ, 1939, 10, 20 հուլիսի։
«Давид Сасунский».

«Սասունցի Դավիթ»-ի պատմիչների կյանքն ու ստեղծագործությունը։
— Խորհրդ. գրակ., 1939, № 8—9, էջ 39—56։

Жизнь и творчество сказителей «Давида Сасунского».

Давид Сасунский. Армянский народный эпос. Четыре ветви /Сводный текст, предисл., сост. и подгот. к печати М. Абегиан, Г. Абов, А. Ганалаян; Под общ. ред. И. А. Орбели.—Ер.: Армгосиздат, 1939.—XXVIII, 386 с., 16 л. ил.

Великий армянский эпос. [«Давид Сасунский»].—Моск. большевик, 1939, 14 сент.

1940

Рец.: Гусанские народные песни. Под. ред. М. Абегиана. Ер., 1940. [На арм. яз.]—Коммунист, 1940, 12 дек.

1941

Արքայանք և ժողովրդական բանահյուսությունը։ — Եր.։ Արմֆանի հրատ., 1941. — 141 էջ. — (ՍՍՌՄ ԳԱ հայկ. ֆիլիալ. Գրակ. և լեզվի ին-տ)։
Абовян и фольклор.

Արշակի, Վասակի և այլոց հերոսապատումները։ — Սովետ. գրակ., 1941, № 12, էջ 76—81։

Героические сказы об Аршаке, Васакe и других.

Հայրենական կռիվները և նրանց հերոսները հայկական ֆոլկլորում: — Սովետ. գրակ., 1941, № 8—10, էջ 62—65, № 11, էջ 76—80:

Отечественные войны и их герои в армянском фольклоре.

Ղ. Աղայանի հերիաթները: — Սովետ. գրակ., 1941, № 3, էջ 51—57, № 4, էջ 55—60:

Сказки Г. Агаяна.

Ֆոլկլորային նյութերի մշակումը սովետահայ գրականության մեջ: — Սովետ. գրակ., 1941, № 5—6, էջ 112—117:

Обработка фольклорных материалов в советской армянской литературе.

Աղայանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: — Սովետ. Հայաստան, 1941, 4 ապր.:

Агаян и фольклор.

Նալբандյանը ժողովրդական բանահյուսության մասին: — Սովետ. Հայաստան, 1941, 13 ապր.:

Налбандян о фольклоре.

Գրախոս. Ժողովրդական խաղիկներ, գյուղական փոքր երգեր իրենց փոփոխականներով: Խմբ. Մ. Արեղյանի: Եր., 1940: — Սովետ. գրակ., 1941, № 1, էջ 99—102: — Բիրլինգը. ամսագիր, 1941, № 1, էջ 70—71:

Р е ц.: Народные песенки. Под ред. М. Абеяна.

Р е ц.: Ценный труд. Народные песенки. Под ред. М. Абеяна. Ер., 1940. [На арм. яз.].—Коммунист, 1941, 3 апр.

1942

Հայ ժողովրդի հերոսապատմաները: — Եր.: Հայպետհրատ, 1942.— 88 էջ:

Героические сказания армянского народа.

Թշնամու կերպարը հայկական հին բանահյուսության մեջ: — Եր.: Արմ-
ֆանի հրատ., 1943.—46 էջ. — (ՍՍՍՐ ԳԱ Հայկ. ֆիլիալ. Գրակ. և լեզվի
ին-տ):

Образ врага в древнеармянском фольклоре.

Հայ քաջորդիներ: — Եր.: ՍՍՍՐ ԳԱ Հայկ. ֆիլիալ, 1943. — 30 էջ.
— (Հայաստանի զավակների հերոսական սխրագործությունները):

Նույնը ռուս. լեզվ.

Армянские храбрецы.—Ер.: Изд-во Арм. филиала АН СССР,
1943.—24 с.—(Боевые подвиги сынов Армении/Арм. филиал АН
СССР).

Ժողովրդական բանահյուսության տեղն ու դերը Թումանյանի ստեղծա-
գործության մեջ: — Տեղեկագիր ՍՍՍՐ ԳԱ Հայկ. ֆիլիալի. Հաս. գիտ.,
1943, № 3, էջ 9—22:

Место и роль фольклора в творчестве Туманяна.

Ֆրիկ: — Եր.: ՀՍՍՐ ԳԱ հրատ., 1944. — 43 էջ. — (Հայկական կուլտու-
րայի ականավոր գործիչները):

Фрик.

Հայ ժողովրդական բանահյուսություն: Պր. 1, 8, 9, 11: — Եր., 1945—
1946. — (ՀՍՍՐ հեռակա մանկավարժ. ին-տ): — Ձեռագրի իրավունքով:

Պր. 1. [Հայ բանագիտություն]: 1945. 50 էջ:

Պր. 8. Ժողովրդական նբգեր: 1945 [շպկ. վրա՝ 1946]. 57 էջ:

Պր. 9. Առածներ և ասացվածքներ: 1946. 36 էջ:

Պր. 11. Սովետահայ բանահյուսություն: 1946. 34 էջ:

Армянский фольклор. Вып. 1, 8, 9, 11.

Вып. I. [Армянская фольклористика].

Вып. 8. Народные песни.

Вып. 9. Пословицы и поговорки.

Вып. 11. Советский армянский фольклор.

Սովետահայ բանահյուսությունը: — Սովետ. գրակ. և արվեստ, 1945,
№ 10—11, էջ 97—102:

Советский армянский фольклор.

Ժողովրդական առածները Լենինի գնահատությամբ: — Գրակ. թերթ,
1945, 1 մայիսի:

Народные пословицы в оценке Ленина.

Ժողովրդի բանաստեղծը և ժողովրդական բանահյուսությունը: (Ավ. Ի-
սահակյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ): — Գրակ. թերթ, 1945, 30 հունիսի:

Поэт народа и устное народное творчество. (К 70-летию со дня
рождения Ав. Исаакяна).

Հարազատների երգերը: [Հայրենական պատերազմի շրջանի հայ ժո-
ղովրդական բանահյուսության մասին]: — Գրակ. թերթ, 1945, 28 փետր.:

Песни родных. [Об армянском фольклоре периода Отече-
ственной войны].

Մանուկ Աբեղյան: (Մահվան տարելիցի առթիվ): — Գրակ. թերթ, 1945,
10 հոկտ.:

Манук Абебян. (К годовщине смерти).

1946

Հայ ժողովրդական բանահյուսություն:

Պր. 9. Առածներ և ասացվածքներ:

Պր. 11. Սովետահայ բանահյուսություն:

—Տեա 1945 թ.:

Армянский фольклор.

Вып. 9. Пословицы и поговорки.

Вып. 11. Советский армянский фольклор.

—См. 1945 г.

Մ. Աբեղյանի իբրև ֆոլկլորագետ: —Գրակ.-բանասիր. հետախուզումներ /ՀՍՍՌ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրակ. ին-տ, 1946, գիրք 1, էջ 111—147:

М. Абега́н как фольклорист.

Ն. Մառը հայ բանահյուսության մասին: —Աշխատ. ժողովածու /ՀՍՍՌ ԳԱ լեզվի ին-տ, 1946, հ. 1, էջ 153—172:

Н. Марр об армянском фольклоре.

Խմբ. Գրական-բանասիրական հետախուզումներ /ՀՍՍՌ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրակ. ին-տ: Գիրք 1: —Եր. ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1946.— 448 էջ: [Խ. Սարգսյանի հետ համատեղ]:

Ред.: Литературные разыскания. Кн. I. [Совместно с Х. Саркисяном].

1947

Սայաթ-Նովայի արվեստի ժողովրդական հնարները: —Ն. Մառի անվ. կարիքների աշխատ. լերկանի պետ. համալս., 1947, № 2, էջ 87—102:

Народные приемы в искусстве Саят-Новы.

1948

Ժողովրդական բանահյուսության տեղն ու դերը Արուսյանի ստեղծագործության մեջ: —Գրակ. բանասիր. հետազոտումներ /ՀՍՍՌ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրակ. ին-տ, 1948, գիրք 3, էջ 113—130:

Место и роль фольклора в творчестве Абовяна.

Խ. Արուստյանի «Վերք Հայաստանի» վեպը և ժողովրդական բանահյուսությունը: — Սովետ. Հայաստան, 1948, № 9, էջ 24—27:

Роман Х. Абовяна «Раны Арменини» и устное народное творчество.

Հայ ժողովրդի հերոսական ասորը լենինի մասին և նրա գրական մշակումները: — Տեղեկագիր /ՀՍՍՀ ԳԱ. Հաս. գիտ., 1948, № 5, էջ 41—50:

Геронический сказ армянского народа о Ленине и его литературные обработки.

1949

Թումանյան Հովհ. Երկերի ժողովածու: Հ. 1, 3, 4: — Եր.: Հայպետհրատ, 1949—1951. — (ՀՍՍՄ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Հ. 1. Բանաստեղծություններ, լեգենդներ, բալլադներ, առակներ. 1881—1922 /Տեքստը և ծանոթագր. պատրաստ. Ն. Թումանյան, Ա. Ինճիկյան, Ա. Ղանալանյան: 1950. 783 էջ:

Հ. 3. Պատմվածքներ և հեքիաթներ. 1890—1920 /Տեքստը պատրաստ. Ն. Թումանյան, Ա. Ինճիկյան, Ա. Ղանալանյան: 1949. 543 էջ:

Հ. 4. Քննադատություն և հրապարակախոսություն. 1892—1921 /Տեքստը և ծանոթագր. պատրաստ. Ն. Թումանյան, Ա. Ինճիկյան, Ա. Ղանալանյան, Մ. Հյուսյան: 1951. 527 էջ:

Туманян Ов. Собрание сочинений.

Т. 1. Стихи, легенды, баллады, басни /Сост. текста и примеч. Н. Туманян, А. Инджикян, А. Ганалаян.

Т. 3. Рассказы и сказки /Сост. текста Н. Туманян, А. Инджикян, А. Ганалаян.

Т. 4. Критика и публицистика /Подгот. текста и примеч. Н. Туманян, А. Инджикяна, А. Ганалаяна, М. Юсяна.

«Կարեվալան» և «Սասունցի Դավիթը»: (Կարեվաֆիննական ժողովրդական էպոս «Կարեվալայի» առաջին հրատարակության 100-ամյակը):

— Սովետ. գրակ. և արվեստ, 1949, № 2, էջ 62—63:

«Калевала» и «Давид Сасунский». (100-летие первого издания карелофинского народного эпоса «Калевала»).

1950

Հայ ժողովրդական հեքիաթներ: (Ներածութիւն): — «Հայ ժողովրդական հեքիաթներ» գրքում: Եր., 1950, էջ VII—XXI:

Армянские народные сказки. (Введение).

Թումանյան Հովհ. Երկերի ժողովածու: Հ. 1: — ՏԵՄ 1949 թ.:

Туманян Ов. Собрание сочинений. Т. I.

—См. 1949 г.

1951

Հայկական առածանի: (Տեքստ և հետազոտութիւն ժողովրդական առածների ու ասացվածքների): — Եր.: ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1951. — 198 էջ. — (ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Նույնը 2-րդ հրատ.

Առածանի: [Տեքստ և հետազոտութիւն]: — Եր.: ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1960. — 100, 398 էջ. — (ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Армянские пословицы. [Текст и исследование].

Թումանյան Հովհ. Երկերի ժողովածու: Հ. 4: — ՏԵՄ 1949 թ.:

Туманян Ов. Собрание сочинений. Т. 4.

—См. 1949 г.

Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցերը ընկեր Ստալինի լեզվաբանական աշխատությունների լույսի տակ: — Տեղեկագիր /ՀՍՍՌ ԳԱ. Հաս. գիտ., 1952, № 6, էջ 17—30:

Некоторые вопросы устного народного творчества в свете лингвистических трудов товарища Сталина.

Մառականության դեմ ֆոլկլորագիտության մեջ: — Գրակ. թերթ, 1952, 17 հունիսի:

Против учения Марра в фольклористике.

Ժողովրդական բանահյուսությունը հասարակական մտքի տարրեր հասանքների գնահատությամբ: — Տեղեկագիր /ՀՍՍՌ ԳԱ. Հաս. գիտ., 1953, № 5, էջ 29—48:

Устное народное творчество в оценке различных течений общественной мысли.

Ժողովրդական բանահյուսությունը և գեղարվեստական գրականությունը: — Գրակ. թերթ, 1953, 20 հունիսի:

Фольклор и художественная литература.

Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցեր: — Եր.: ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1954. — 141 էջ. — (ՀՍՍՌ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Некоторые вопросы устного народного творчества.

Ժողովրդական բանահյուսության դերը Հ. Պարոնյանի երգիծանքի մեջ:
—Տեղեկագիր /ՀՍՍՌ ԳԱ. Հաս. գիտ., 1954, № 3, էջ 53—62:

Роль устного народного творчества в сатире А. Пароняна.

1955

Ավ. Իսահակյանի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքները:
—Եր.: ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1955. —104 էջ. —(ՀՍՍՌ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ.
գրադ. ին-տ):

Народные истоки творчества Ав. Исаакяна.

Մ. Արեղյանի կյանքն ու գործունեությունը: —Սովետ. գրակ., 1955,
№ 12, էջ 126—140:

Жизнь и деятельность М. Абегамяна.

1957

Հովսեփ Օրբելին և հայկական էպոսը: —Տեղեկագիր /ՀՍՍՌ ԳԱ. Հաս.
գիտ., 1957, № 3, էջ 15—24:

Иосиф Орбели и армянский эпос.

Ավանավոր հայրենասեր գիտնականը: (Ավադեմիկոս Հովսեփ Օրբելու
ծննդյան 70-ամյակի առթիվ): —Սովետ. Հայաստան, 1957, 9 ապր.:

Выдающийся ученый—патриот. (К 70-летию со дня рождения
академика Иосифа Орбели).

1958

Հայկական առածների հնագույն գրավոր սկզբնաղբյուրները: —Բանբեր
Մատենադարանի, 1958, № 4, էջ 25—34:

Древнейшие письменные первоисточники армянских пословиц.

Ականավոր հայագետը: [Մանուկ Աբեղյանի մահվան 15-ամյակի առթիվ], — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՌ ԳԱ, 1959, № 4, էջ 145—152:

Выдающийся арменовед. [К 15-ой годовщине со дня смерти Манука Абегамяна].

Մ. Նալբանդյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՌ ԳԱ, 1959, № 1, էջ 71—80:

М. Налбандян и устное народное творчество.

Մանուկ Աբեղյան: (Մահվան 15-ամյակի առթիվ): — Սովետ. Հայաստան, 1959, 25 սեպտ.:

Манук Абегамян. (К 15-ой годовщине смерти).

1960

Առածանի: — Տեղ 1951 թ.:

Армянские пословицы.—См. 1951 г.

1961

Ժողովրդական ավանդությունների էությունն ու ժանրային առանձնահատկությունները: — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՌ ԳԱ, 1961, № 1, էջ 16—35:

Сущность и жанровые особенности народных преданий.

Լենինը ժամանակակից հայ ժողովրդական բանահյուսության մեջ: — Տեղեկագիր /ՀՍՍՌ ԳԱ. Հաս. գիտ., 1961, № 7, էջ 41—54:

Ленин в современном армянском фольклоре.

Որպեսզի լույս տա՝ պիտի այրվես: (Մովսես Խորենացու նոր արձանը):
— Սովետ. Հայաստան, 1961, 12 նոյեմբ.:

Чтобы светить, нужно сгореть. (Новый скульптурный памятник Мовсесу Хоренаци).

1962

Մեսրոպ Մաշտոցը և հայոց բառ ու բանը: [Ծննդյան 1600-ամյակի առթիվ]: — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՌ ԳԱ, 1962, № 2, էջ 55—61:

Месроп Маштоц и армянская словесность. [К 1600-летию со дня рождения].

Բանասաց Մանուկ Թորոյանը և «Սասունցի Դավիթ» ժողովրդական լեզուր: — Գրակ. թերթ, 1962, 23 նոյեմբ.:

Сказитель Манук Тороян и народный эпос «Давид Сасунский».

Հայ ժողովուրդը հպարտ է իր մեծանուն զավակով: (Հովսեփ Օրբելու ծննդյան 75-ամյակի առթիվ): — Սովետ. Հայաստան, 1962, 20 մարտի:

Армянский народ гордится своим славным сыном. (К 75-летию со дня рождения Иосифа Орбели).

Մեսրոպ Մաշտոցն ու Սողոմոնի առակները: (Մաշտոցի ծննդյան 1600-ամյակի առթիվ): — Բանվոր, 1962, 26 մայիսի:

Месроп Маштоц и притчи Соломона. (К 1600-летию со дня рождения Маштоца).

Գրախոս. Հայ բազմադարյան մշակույթի հանրագիտարանը: Անասյան Հ. Հայկական մատենագիտություն: Եր., 1959: — Սովետ. Հայաստան, 1962, 21 հունվ.:

Рец.: Энциклопедия армянской многовековой культуры. Анясьян А. Армянская библиология. Ер., 1962.

Սայաթ-Նովայի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքները: — Եր.: ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1963. — 82 էջ. — (ՀՍՍՌ ԳԱ Ս. Արեղյանի անվ. գրական-տ.):

Народные истоки творчества Саят-Новы.

Ակադեմիկոս Մ. Խ. Արեղյանի կյանքի և գիտական գործունեության համառոտ ակնարկ: [Ներածություն]: — «Մանուկ Խաչատուրի Արեղյան: [Կենսամատենագիտ.]» գրքում: Եր., 1963, էջ 9—24:

Краткий очерк жизни и научной деятельности академика М. Х. Абегабяна.

Մեսրոպ Մաշտոցը հայկական ավանդություններում: — «Մեսրոպ Մաշտոց: Հոգևածնների ժողովածու»-ում: Եր., 1963, էջ 327—341:

Месроп Маштоц в армянских преданиях.

Սայաթ-Նովան հայկական ավանդություններում: (Մենդյան 250-ամյակի առթիվ): — Պատմա-բանասիր. հանդես |ՀՍՍՌ ԳԱ, 1963, № 3, էջ 79—90:

Саят-Нова в армянских преданиях.

Վաստակավոր հայագետը: (Պրոֆ. Կ. Մելիք-Օհանջանյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ): — Պատմա-բանասիր. հանդես |ՀՍՍՌ ԳԱ, 1963, № 2, էջ 57—70:

Заслуженный арменовед. (К 70-летию со дня рождения проф. К. Мелик-Оганджяна).

Բազմահմուտ սայաթնովագետը: [Մորուս Հասրաթյան]: — Գրակ. թերթ, 1963, 26 ապր.:

Многоопытный саятноведа. [Морус Асратян].

Սայաթ-Նովայի մահվան հարցի շուրջը: — Գրակ. թերթ, 1963, 31 մայիսի:

К вопросу смерти Саят-Новы.

Սայաթ-նովայի սիրո լեգենդը: (Ծննդյան 250-ամյակի առթիվ):
— Գրակ. թերթ, 1963, 6 սեպտ.:

Легенда любви Саят-Новы. (К 250-летию со дня рождения).

Վաստակավոր հայագետը: (Կ. Մելիք-Օհանջանյանի ծննդյան 70 և
գործունեության 50-ամյակի առթիվ): — Գրակ. թերթ, 1963, 13 մարտի:

Заслуженный арменовед. (К 70-летию со дня рождения и 50-ле-
тию деятельности К. Мелник-Оганджяна).

Խմբ. Մանուկ Խաչատուրի Արեղյան: [Կենսամատենագիտություն] յաղմ.
Ռ. Ա. Բարաջանյան—Եր.: ՀՍՍՌ ԳԱ հրատ., 1963. — 72 էջ, — (Սովետ.
Հայաստանի ակնավոր գիտնականները, № 8):

Р е д.: Манук Хачатурович Абемян. (Библиография). Сост. Р. А.
Бабаджанян.

1964

Գարեգին Սրվանձտյանց: — «Հայ նոր գրականության պատմություն»
գրքում: — Եր., 1964, հ. 3, էջ 555—588:

Гарегин Сrvандзтянц.

Թե ինչու՞ Մաշտոցը թարգմանեց Սողոմոնի առակները: — Բանբեր Մա-
տենագարանի, 1964, № 7, էջ 112—123:

Почему Маштоц перевел притчи Соломона.

Թումանյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը: — «Թումանյան:
Ուսումնասիրություններ և հրապարակումներ» գրքում: Եր., 1964, հ. 1,
էջ 26—45:

Туманян и фольклор.

Հայկական քարարվեստը մեր ավանդույթներում: — Սովետ. արվեստ,
1964, № 7, էջ 39—45:

Камнерезное искусство в наших преданиях.

Հայագիտության վիթխարի կաղնին: (Մ. Արեղյանի մահվան 20-ամյակի առթիվ): — Գրական. Բերք, 1964, 25 սեպտ.:

Гигант арменоведения. (К 20-летию со дня смерти М. Абеяна).

1965

Հայ ժողովրդական հեքիաթները: — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՌ ԳԱ, 1965, № 3, էջ 35—48:

Армянские народные сказки.

Մանուկ Արեղյան: (Ծննդյան 100-ամյակի առթիվ): — Սովետ. Հայաստան, 1965, № 3, էջ 26—27:

Манук Абеян. (К 100-летию со дня рождения).

Մեծ գիտնականն ու հայրենասերը: (Մ. Արեղյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ): — Աշխարհ (Փարիզ), 1965, 18 սեպտ., էջ 3, 6:

Выдающийся ученый и патриот. (К 100-летию со дня рождения М. Абеяна).

Խոշորագույն գիտնականն ու մեծ հայրենասերը: (Մ. Արեղյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ): — Զարթոնք (Բեյրութ), 1965, 15, 16 սեպտ.:

Крупнейший ученый и патриот. (К 100-летию со дня рождения М. Абеяна).

Армянские народные сказки /Сост. и примеч. А. Т. Ганалаяна.— Ер.: Айастан, 1965.—XVI, 399 с.

Армянские народные сказки.—В кн.: Армянские народные сказки. Ер., 1965, с. V—XVI.

Հայ բանահյուսության մեծ երախտավորը: (Գ. Սրվանձտյանի ծննդյան 125-ամյակի առթիվ): — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՌ ԳԱ, 1966, № 1, էջ 17—32:

Выдающийся деятель армянской фольклористики. (К 125-летию со дня рождения Г. Срвандзтяна).

Մանուկ Աբեղյանի կյանքն ու գիտական գործունեությունը: — Աբեղյան Մ. «Երկեր»-ում: Եր., 1966, հ. 1, էջ 7—24:

Жизнь и научная деятельность Манука Абеяна.

Հայ քաջուհիներ: (Ըստ պատմական դասական տվյալների): — Ջահակիր (Կահիրե), 1966, 7 ամիս:

Отважные армянки.

Խմբ. և ծանոթագր. Աբեղյան Մ. երկեր: Հ. 1: — Եր.: ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1966. — 23, 570 էջ. — (ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Ред. и примеч.: Абеян М. Труды. Т. I.

Աբեղյան Մ. երկեր: [Հ.] 2 /Կազմ. և խմբ. Ա. Տ. Ղանալանյան: — Եր.: ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1967. — 387 էջ. — (ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Աբեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Абеян М. Труды. [Т.] 2. Сост. и ред. А. Т. Ганалаян.

Ակադեմիկոս Հովսեփ Օրբելու հայագիտական գործունեությունը: (Մենդյան 80-ամյակի առթիվ): — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1967, № 1, էջ 16—28:

Арменоведческая деятельность академика Иосифа Орбели. (К 80-летию со дня рождения).

Մեծանուն հայագետը: (Ակադեմիկոս Հ. Օրբելու ծննդյան 80-ամյակի առթիվ): — Սովետ. Հայաստան, 1967, 28 մարտի:

Прославленный арменовед. (К 80-летию со дня рождения академика И. Орбели). — Комсомолец, 1967, 24 марта.

1968

Ժողովրդական ավանդությունների ժանրային առանձնահատկությունների մասին: — Բանբեր Երևանի համալս., 1968, № 2, էջ 73—88:

О жанровых особенностях народных преданий.

Ն. Մառը և հայ բանահյուսությունը: — «Մառը և հայագիտության հարցերը» գրքում: Եր., 1968, էջ 28—39:

Н. Марр и армянский фольклор.

Գրիգոր Նարեկացին հայկական ավանդություններում: — Հայրենիքի ձայն, 1968, 30 հոկտ., էջ 6—7:

Григор Нарекаци в армянских преданиях.

Խոսք 60-ամյակի: (Հաջիե Ջեդիի մասին): — Գրակ. թերթ, 1968, 19 ապր.:

К 60-летию Аджие Джиды.

Հայոց ազգային ավանդությունները: — Հայրենիքի ձայն, 1968, 14 փետր., էջ 4—5:

Армянские национальные предания.

1969

Ավանդապատում: — Եր.: ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1969. — 190 էջ հայկ. էջադր., 531 էջ. — (ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Նույնը ռուս. լեզվ.

Армянские предания.—Ер.: Изд-во АН АрмССР, 1979.—355 с.— (АН АрмССР. Ин-т литературы им. М. Абегамяна).

Ավանդություններ: [Զանգեզուրյան]: — Հայրենիքի ձայն, 1969, 17
դեկտ., էջ 6—7:

Предания. [Зангезурские].

Թումանյանական մանրապատումներ: (Մենդյան 100-ամյակի առթիվ):
— Հայրենիքի ձայն, 1969, 24 սեպտ., էջ 4—5, 8:

Туманяновские миннаги. (К 100-летию со дня рождения).

Ժողովրդի բանաստեղծը և ժողովրդական բանարվեստը: (Հովհ. Թու-
մանյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ): — Ավանգարդ, 1969, 24 սեպտ.:

Поэт народа и устное народное творчество. (К 100-летию со
дня рождения Ов. Туманяна).

Լորիս բանահյուսությունը: — Հայրենիքի ձայն, 1969, 14 մայիսի,
էջ 6:

Лорийский фольклор.

Գրախոս. Արժեքավոր աշխատություն Լեոյի մասին: Օհանյան Ա. Լեո-
յի գեղարվեստական ստեղծագործությունը: Եր., 1969: — Գրակ. թերթ,
1969, 16 մայիսի:

Рец.: Ценный труд о Лео. Оганян А. Художественное творче-
ство Лео.

Գրախոս. Զանգեզուրյան Մ. Թումանյանը և ժողովրդական էպոսը: Եր.,
1969: — Բանբեր Երևանի համալս., 1969, № 3, էջ 242—244:

Рец.: Джанполадян М. Туманян и народный эпос.

1970

Կոմիտասը և ժողովրդական երգի բանաստեղծական խոսքը: — Լրաբեր
համ. գիտ. /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1970, № 2, էջ 69—76:

Комитас и поэтическое слово народной песни.

Սովետահայ բանագիրտությունը հիսուն տարում: — Պատմա-բանասիր.
հանդես / ՀՍՍՀ ԳԱ, 1970, № 3, էջ 19—32:

Армянская советская фольклористика за пятьдесят лет.

Հայ էպոսագիրտության մեծ երախտավորը: [Կ. Մելիք-Օհանջյան]:
— Գրակ. թերթ, 1970, 27 մարտի:

Видный труженник армянского эпосоведения. [К. Мелик-Оган-
джанян].

Խմբ. Հարսիստյան Ս. Բ. Մանուկ Արեղյան: Կյանքն ու գործը: — Եր.:
ՀՍՍՀ ԳԱ հրատ., 1970. — 668 էջ. — (ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ.
ին-տ):

Ред.: Арутюнян С. Б. Манук Абебян. Жизнь и деятельность.

1971

Բելինսկու, Դորրոլյուբովի, Չերնիշևսկու և Նալբանդյանի բանագի-
տական հայացքների ընդհանրությունը: — «Էջեր հայ ժողովրդի պատմու-
թյան և բանասիրության» գրքում: Եր., 1971, էջ 211—227:

Общность фольклористических взглядов Белинского, Добролю-
бова, Чернышевского и Налбандяна.

Սոցիալական մոտիվները հայ ժողովրդական բանահյուսության մեջ:
— Կենդանի ուղիով, 1971, № 9, էջ 27—34:

Социальные мотивы в армянском фольклоре.

1972

Խոսք հիշատակի: (Պարույր Սեակի մահվան տարելիցը): — Հայրենիքի
ձայն, 1972, 21 հունիսի, էջ 5:

Слово памяти. (Годовщина смерти Паруйра Севака).

1973

Բանագիտություն: — «Գիտությունը Հայաստանում 50 տարում» գրքում: — Եր., 1973, էջ 110—123:

Фольклористика.

Ավանավոր արևելագետը, բանագետն ու հայագետը: (Կարապետ Մե-
լիք-Օհանջանյանի ծննդյան 80-ամյակի առթիվ): — Սովետ. Հայաստան,
1973, 22 փետր.:

Выдающийся востоковед, фольклорист и арменовед. (К 80-ле-
тию со дня рождения К. Мелик-Оганджяна).

«Սասունական» մեծ կյանքը: («Սասնա ծռերի» գրառման 100-ամյակի
առթիվ): — Հայրենիքի ձայն, 1973, 3 հոկտ., էջ 5—7:

Большая жизнь эпоса. (К 100-летию записи «Сасна црер»).

Գրախոս. Գիրք, որ ապրելու է երկար տարիներ: Ստեփանյան Գ. Կեն-
սագրական րառարան: Հ. 1. Ա.—Թ: Եր., 1973: — Երեկոյան Երևան, 1973,
8 հոկտ.:

Рец.: Книга, которой жить долгие годы. Степанян Г. Биогра-
фический словарь.

1974

Հայագիտության անխոնջ երախտավորը: (Հ. Ս. Անասյանի ծննդյան
70-ամյակի առթիվ): — Լրաբեր հաս. գիտ. լՉՍՍՀ ԳԱ, 1974, № 7, էջ
105—107:

Неутомимый труженик арменоведения. (К 70-летию со дня
рождения А. С. Анасяна).

Պարույր Սևակ: (Մենդյան 50-ամյակի առթիվ): — Պատմա-բանասիր.
հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1974, № 1, էջ 81—85:

Паруйр Севак. (К 50-летию со дня рождения).

Ժողովուրդը Շնորհալու մասին: — Հայրենիքի ձայն, 1974, 16 հունվ.:
Народ о Шнорали.

Հավատարիմ՝ ժողովրդի ավանդներին: [Հայկական առած-ասացվածք-
ների մասին]: — Հայրենիքի ձայն, 1974, 1 հունվ., էջ 7:

Верный заветам народа. [Об армянских пословицах и поговоро-
ках].

1975

Ժողովրդական ավանդույթյունների խառնակյանական մշակումները:
— Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1975, № 4, էջ 63—75:

Народные предания в обработке Исаакяна.

Հայրենական պատերազմի տարիների հայ բանահյուսույթյունը: — Պատ-
մա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1975, № 2, էջ 43—50:

Армянский фольклор периода Отечественной войны.

Ժողովրդի բանաստեղծը և ժողովրդական բանավիպստը: (Ավ. Իսա-
հակյանի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ): — Բանվոր, 1975, 15 հոկտ.:

Поэт народа и устное народное творчество. (К 100-летию со
дня рождения Ав. Исаакяна).

Գրախոս. Արիստակեսյան Ա. Պարույր Սևակ: Եր., 1974: — Բանբեր
Երևանի համալս., 1975, № 3, էջ 223—228:

Р е ц.: Аристакесян А. Паруйр Севак.

Ֆրիկ: — «Հայ մշակույթի նշանավոր գործիչները: (V—XVIII դարեր)»
 գրքում: Եր., 1976, էջ 371—381:

Фрик.

Հայագիտության նվիրյալը: [Կ. Ղաֆադարյանի մահվան առթիվ]:
 — Հայրենիքի ձայն, 1976, 27 հոկտ., էջ 7:

Посвятивший себя арменоведению. [По поводу смерти К. Кафадаряна].

Գրախոս. Արժեքավոր աշխատություն Փափազյանի մասին: Օհանյան Ա.
 Վրթանես Փափազյան: Եր., 1976. — Հայրենիքի ձայն, 1977, 17 նոյեմբ.,
 էջ 7:

Р е ц.: Ценный труд о Папазяне. Оганян А. Вртанес Папазян.

Из архива И. А. Орбели: Топографический и этнографический очерк Мокса. [Публикация А. Т. Ганалаяна].—Ист.-филол. журн/ АН АрмССР, 1977, № 2, с. 251—272.

Отражение памятников зодчества и камнерезного искусства в армянском фольклоре: [Доклад на II Международном симпозиуме по арм. искусству].—Ер.: Изд-во АН АрмССР, 1978.—10 с.—(АН АрмССР. Ин-т искусств).

То же на нем. яз.:

Architekturdenkmäler und Steinmetzkunst widergespiegelt in der armenischen Folklore. 11 S.

Ճարտարապետության և քարի արվեստագործության արտացոլումը հայ բանահյուսության մեջ: — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1979, № 3, էջ 62—79:

Отражение зодчества и камнерезного искусства в армянском фольклоре.

Армянские предания.—См. 1969 г.

Վ. Սարոյանի ստեղծագործության ազգային-բանահյուսական արմատները: — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1980, № 3, էջ 43—57:

Национально-фольклорные корни творчества У. Сарояна.

Գրախոս. Հովհաննիսյան Հ. Վ. Թատրոնը միջնադարյան Հայաստանում: Եր., 1978. — Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1980, № 1, էջ 264—267:

Рец.: Оганесян Г. В. Театр в средневековой Армении.

Էդուարդ Թոփչյանի գրական ժառանգությունը, — Գարուն, 1981, № 2, էջ 59—62:

Литературное наследие Эдуарда Топчяна.

Պատասխաններ հուշերից: — «Ռաֆայել Իսրայելյանը ժամանակակիցների հուշերում» գրքում: Եր., 1981, էջ 19—41:

Из воспоминаний. [О Рафаеле Ибраеяне].

1982

Ժողովրդական բանավեպերի արտացոլումը Սայաթ-Նովայի երգերում:
—Պատմա-բանասիր. հանդես /ՀՍՍՀ ԳԱ, 1982, № 1, էջ 17—27:

Отражение устного народного творчества в песнях Саят-Новы.

Иосиф Орбели и басни средневековой Армении: [Предисловие].—В кн.: Басни средневековой Армении. Ер., 1982, с. 5—12.

1983

Армянские народные сказки: Сборник /Сост., предисл., прил. А. Ганалаяна.—Ер.: Совет. грох, 1983.—320 с., 84 л. ил.

1985

Դրվագներ հայ բանագիտության պատմության: —Եր.: ՀՍՍՀ ԳԱ
հրատ., 1985. —293 էջ. —(ՀՍՍՀ ԳԱ Մ. Արեղյանի անվ. գրակ. ին-տ):

Очерки по истории армянской фольклористики.

ՀԵՂԻՆԱԿԱԿԻՑՆԵՐԻ ԱՅՐԱՆՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ СОАВТОРОВ

Թորոսյան Ե.	1937
Թովմանյան Ն.	1949, 1950, 1951
Ինճիկյան Ա.	1949, 1950, 1951
Հյուսյան Մ.	1951
Սարգսյան Խ.	1946
Абегян М. Х.	1939
Абов Г. А.	1939

ԱՇԽԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՅՐԱՅԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ

АЛФАВИТНЫЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ

Հրատ. թվ.
Год. изд.

Արեղյան Մ. Երկերի Հ. 2	1967
Աբովյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը	1941
Ակադեմիկոս Հովսեփ Օրբելու հայագիտական գործունեությունը	1967
Ակադեմիկոս Մ. Խ. Արեղյանի կյանքի և գիտական գործունեության համառոտ, ակնարկ }	1963
Ականավոր արեւելագետը, բանագետն ու հայագետը [Կարապետ Մելիք-Օհանջանյան]	1973
Ականավոր հայագետը [Մանուկ Արեղյան]	1959
Ականավոր հայրենասեր գիտնականը [Հովսեփ Օրբելի]	1957
Աղայանը և ժողովրդական բանահյուսությունը	1941
Աղայանի «Անահիտը»	1938
Աշխատանքի երգի մասին ընդհանրապես	1937
Առածանի	1960
Ավ. Իսահակյանի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքները	1955
Ավանդապատում	1969
Ավանդություններ	1969
Արշակի, Վասակի և այլոց հերոսապատումները	1941
Բազմահմուտ սայաթնովագետը [Մորուս Հասարայան]	1963
Բանագիտություն	1973
Բանասաց Մանուկ Թորոյանը և «Սասունցի Դավիթ» ժողովրդական վեպը	1962

Բելինսկու, Դորբոլյուբովի, Չերնիշևսկու և Նալբանդյանի բանագիտական հայացքների ընդհանրությունը	1971
Գարեգին Սրվանձադյանց	1964
Գյուղական աշխատանքային մոտիվները Ղ. Աղայանի և Հովհ. Թումանյանի երգերում	1935
Գորկին և ժողովրդական բանահյուսությունը	1935
Գրախոսություններ	
Անասյան Հ. Հայկական մատենագիտություն	1962
Արիստակեսյան Ա. Պարույր Սևակ	1974
Ժողովրդական խաղիկներ, գյուղական փոքր երգեր իրենց փոփոխակներով: Խմբ. Մ. Արեղյանի	1941
Հովհաննիսյան Հ. Վ. Թատրոնը միջնադարյան Հայաստանում	1980
Ջանիովլադյան Մ. Թումանյանը և ժողովրդական էպոսը	1969
Սասնա ծռեր Հ. 1	1936
Ստեփանյան Գ. Կենսագրական բառարան: Հ. 1	1973
Օհանյան Ա. Լեռնի գեղարվեստական ստեղծագործությունը	1969
Օհանյան Ա. Վրթանես Փափաղյան	1977
Դրիգոր Նարեկացին հայկական ավանդություններում	1968
Դրվագներ հայ բանագիտության պատմության	1985
Էդուարդ Թոփչյանի գրական ժառանգությունը	1981
Բն ինչու՞ Մաշտոցը թարգմանեց Սողոմոնի առակները	1964
Թլու Դավիթ	1936
Թշնամու կերպարը հայկական հին բանահյուսության մեջ	1943
Թումանյան Հովհ. Երկերի ժողովածու	
Հ. 1. Տեքստի պատրաստում և ծանոթագր.	1950
Հ. 3. Տեքստի պատրաստում	1949
Հ. 4. Տեքստի պատրաստում և ծանոթագր.	1951
Թումանյանական մանրապատումներ	1969
Թումանյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը	1964
Ժամանակակից հայ ժողովրդական երգը	1935
Ժողովրդական առածները Լենինի գնահատությամբ	1945
Ժողովրդական ավանդությունների էությունն ու ժանրային առանձնահատկությունները	1961

Ժողովրդական ավանդույթյունների ժանրային առանձնահատկությունների մասին	1968
Ժողովրդական ավանդույթյունների իսահականական մշակումները	1975
Ժողովրդական բանահյուսության դերը Հ. Պարոնյանի երգիծանքի մեջ	1954
Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցեր	1954
Ժողովրդական բանահյուսության մի քանի հարցեր. ընկեր Ստալինի լեզվաբանական աշխատությունների լույսի տակ	1952
Ժողովրդական բանահյուսության տեղն ու դերը Աբովյանի ստեղծագործության մեջ	1948
Ժողովրդական բանահյուսության տեղն ու դերը Թումանյանի ստեղծագործության մեջ	1943
Ժողովրդական բանահյուսությունը և գեղարվեստական գրականությունը	1953
Ժողովրդական բանահյուսությունը հասարակական մտքի տարբեր հոսանքների գնահատությամբ	1953
Ժողովրդական բանարվեստի արտացոլումը Սայաթ-Նովայի երգերում	1982
Ժողովրդական բառ ու բանը Սունդուկյանի երկերում	1937
Ժողովրդական վեպը	1938
Ժողովրդի բանաստեղծը և ժողովրդական բանահյուսությունը: [Ավ. Իսահական]	1945
Ժողովրդի բանաստեղծը և ժողովրդական բանարվեստը: [Ավետիք Իսահական]	1975
Ժողովրդի բանաստեղծը և ժողովրդական բանարվեստը: [Հովհ. Թումանյան]	1969
Ժողովուրդը Շնորհալու մասին	1974
Լենինը ժամանակակից հայ ժողովրդական բանահյուսության մեջ	1961
Լոռվա բանահյուսությունը	1969
Խ. Աբովյանի «Վերք Հայաստանի» վեպը և ժողովրդական բանահյուսությունը	1948
Խմբագրում	
Արեղյան Մ. Երկեր:	
Հ. 1	1966
Հ. 2	1967

Գրական-բանասիրական հետախուզումներ, Գիրք 1 . . .	1946
Հայ շինականի աշխատանքի երգերը	1937
Մանուկ հաշատուրի Աբեղյան: Կենսամատենագիտություն	1963
Հարությունյան Ս. Բ. Մանուկ Աբեղյան: Կյանքն ու գործը	1970
Նմուշներ հայկական հակակրոնական ֆոլկլորից	1938
Խոշորագույն գիտնականն ու մեծ հայրենասերը [Մանուկ Աբեղյան]	1965
Խոսք հիշատակի: (Պարույր Սևակի մահվան տարելիցը) . .	1972
Խոսք 60-ամյակի: (Հաջիե Զնդի)	1968
Խորհրդային հայկական ֆոլկլորը	1937
«Կալեմվալան» և «Սասունցի Դավիթը»	1949
Կոմիտասը և ժողովրդական երգի բանաստեղծական խոսքը . .	1970
Հ. Թումանյանը ժողովրդական բանահյուսության մասին . . .	1936
Հակակրոնական մոտիվները հայկական ֆոլկլորում	1938
Հայ բանահյուսության մեծ երախտավորը: Գ. Սրվաձառյանց	1966
Հայ էպոսագիտության մեծ երախտավորը: [Կարապետ Մելիք-Օհանջանյան]	1970
Հայ ժողովրդական բանահյուսություն	
Պր. 1, 8	1945
Պր. 9, 11	1946
Հայ ժողովրդական հերիաթներ: (Ներածություն)	1950
Հայ ժողովրդական հերիաթները	1965
Հայ ժողովրդի հերոսական ասքը Լենինի մասին և նրա դրական մշակումները	1948
Հայ ժողովրդի հերոսապատումները	1942
Հայ ժողովուրդը հպարտ է իր մեծանուն զավակով: [Հովսեփ Օրբելի]	1962
Հայ շինականի աշխատանքի երգերը	1936, 1937
Հայ քաջորդիներ	1943
Հայ քաջուհիներ	1966
Հայագիտության անխոնջ երախտավորը: [Հակոբ Անասյան] . .	1974
Հայագիտության նվիրյալը: [Կարապետ Մելիք-Օհանջանյան] . .	1976
Հայագիտության վիթխարի կաղնին: [Մանուկ Աբեղյան] . . .	1964
Հայկական առածանի	1951

Հայկական առաձնների հնագույն գրավոր սկզբնաղբյուրները . . .	1958
Հայկական քարարվեստը մեր ավանդույթյուններում . . .	1964
Հայոց ազգային ավանդույթյունները . . .	1968
Հայրենական կոիվները և նրանց հերոսները հայկական ֆոլկլորում	1941
Հայրենական պատերազմի տարիների հայ բանահյուսությունը	1975
Հավատարիմ՝ ժողովրդի ավանդներին . . .	1974
Հարազատների երգերը . . .	1945
Հովսեփ Օրբելին և հայկական էպոսը . . .	1957
Ղ. Աղայանը և ֆոլկլորը . . .	1937
Ղ. Աղայանի հեքիաթները . . .	1941
Ծարտարապետության և քարի արվեստագործության արտացոլումը հայ բանահյուսության մեջ . . .	1979
Մ. Արեղյանի կյանքն ու գործունեությունը . . .	1955
Մ. Արեղյանի իբրև ֆոլկլորագետ . . .	1946
Մ. Նալբանդյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը . . .	1959
Մանուկ Արեղյան . . .	1945, 1959, 1965
Մանուկ Արեղյանի կյանքն ու գիտական գործունեությունը . . .	1966
Մառականության դեմ ֆոլկլորագիտության մեջ . . .	1952
Մեծ գիտնականն ու հայրենասերը: [Մանուկ Արեղյան] . . .	1965
Մեծանուն հայագետը: [Հովսեփ Օրբելի] . . .	1967
Մեսրոպ Մաշտոցը և հայոց բառ ու բանը . . .	1962
Մեսրոպ Մաշտոցը հայկական ավանդույթյուններում . . .	1963
Մեսրոպ Մաշտոցն ու Սողոմոնի առակները . . .	1962
Ն. Մառը և հայ բանահյուսությունը . . .	1968
Ն. Մառը հայ բանահյուսության մասին . . .	1946
Նալբանդյանը ժողովրդական բանահյուսության մասին . . .	1941
Նմուշներ հայկական հակակրոնական ֆոլկլորից . . .	1938
Որպեսզի լույս տաս՝ պիտի այրվես . . .	1961
Պատառիկներ հուշերից: [Ռաֆայել Իսրայելյանի մասին] . . .	1981
Պարույր Սևակ . . .	1974
Պոռճյանը և ժողովրդական բանահյուսությունը . . .	1938
Պուշկինը և ֆոլկլորը . . .	1937
Պուշկինի հեքիաթները հայ գրողների թարգմանությամբ . . .	1937
Սայաթ-Նովայի արվեստի ժողովրդական հնարները . . .	1947

Սայաթ-Նովայի մահվան հարցի շուրջը	1963
Սայաթ-Նովայի սիրո լեզենդը	1963
Սայաթ-Նովայի ստեղծագործության ժողովրդական ակունքները	1963
Սայաթ-Նովան հայկական ավանդույթյուններում	1963
«Սասունական» մեծ կյանքը	1973
Սասունցի Դավիթ	1939
«Սասունցի Դավիթ»-ի պատմիչների կյանքն ու ստեղծագործու- թյունը	1939
Սովետահայ բանագիտությունը հիսուն տարում	1970
Սովետահայ բանաշյուսությունը	1945
Սոցիալական մոտիվները հայ ժողովրդական բանաշյուսության մեջ	1971
Վ. Սարոյանի ստեղծագործության աղգային բանաշյուսական ար- մատները	1980
Վաստակավոր հայագետը [Կ. Մելիք-Օհանջանյան]	1963
Ուսումնասիրվում է ժողովրդական բանաշյուսությունը	1934
Ֆոլկլորային նյութերի մշակումը սովետահայ գրականության մեջ	1941
Ֆրիկ	1944, 1976
Ֆրիկը և ժողովրդական ստեղծագործությունը	1937
Ֆրիկի կյանքն ու ստեղծագործությունը	1937
Ֆրիկի տաղերը	1937
Ֆրիկի տաղերի արվեստը	1937
Армянские народные сказки. [Сост]	1965, 1983
Армянские предания	1969, 1979
Армянские храбрецы	1943
Великий армянский эпос	1939
Выдающийся арменовед. [Иосиф Орбели]	1967
Давид Сасунский	1939
Из архива И. А. Орбели	1977
Иосиф Орбели и басни средневековой Армении	1982
Ов. Туманян о народном творчестве	1936
Отражение памятников зодчества и камнерезного искус- ства в армянском фольклоре	1978
Рец.: Гусанские народные песни. Под ред. М. Абеяна	1940, 1941
Современная армянская народная песня	1936

Современная армянская фольклористика	1972
Architekturdenkmäler und Steinmetzkunst widergespiegelt in der armenischen Folklore	1978

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

Հայկական ՍՍՀ ԳԱ ակադեմիկոս Արամ Տիգրանի Ղանալանյանի կյանքի և գործունեության հիմնական տարեթվերը	5
Կյանքի, դիտական և մանկավարժական գործունեության համառոտ ակնարկ	9
Գրականություն Ա. Տ. Ղանալանյանի կյանքի և աշխատությունների մասին	30
Աշխատությունների ժամանակագրական ցանկ	38
Հեղինակակիցների այրբենական ցանկ	65
Աշխատությունների այրբենական ցանկ	66

СО Д Е Р Ж А Н И Е

Основные даты жизни и деятельности академика АН Армянской ССР Арама Тиграновича Ганалаяна	7
Краткий очерк жизни, научной и педагогической деятельности	21
Литература о жизни и трудах А. Т. Ганалаяна	30
Хронологический указатель трудов	38
Алфавитный указатель соавторов	65
Алфавитный указатель трудов	66

ԱՐԱՄ ՏԻԳՐԱՆԻ ՂԱՆԱԼԱՆՅԱՆ
(Կենսամատենագիտություն)

Հրատ. խմբագիր՝ Փ. Հ. Մադանյան
Գեղ. խմբագիր՝ Հ. Ն. Գործակալյան
Տեխ. խմբագիր՝ Հ. Մ. Մանուշարյան
Սրբագրիչներ՝ Լ. Գ. Վասիլյան, Լ. Հ. Խաչատրյան

Հանձնված է շարվածքի 3.02.1986 թ.: Ստորագրված է տպագրության
18.03.1986 թ.: ՎՅ 06590: Չափը $70 \times 108^{1/32}$: Թուղթ № 2: Տառատեսակ
«գրքի սովորական», բարձր տպագրություն: Պայմ. 3,33 մամ., տպագր.
4,63+1 ներդ. մամուլ: Ներկ. մամուլ 3,33: Հրատ.-հաշվարկ. 2,55 մամուլ:
Տպաքանակ 600: Հրատ. № 6670: Պատվեր № 87: Գինը 40 Կ.:

Издательство АН АрмССР, 375019, Ереван, пр. Маршала
Баграмяна, 24 г.

ՀՅՍՀ ԳԱ հրատարակչություն, 375019, Երևան, Մարշալ Բաղրամյան պ. 24գ:

Типография Издательства АН АрмССР, 378310, г. Эчмиадзин.

ՀՍՍՀ ԳԱ հրատարակչության տպարան, 378310, ք. Էջմիածին:

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0060846

40 4.

A $\frac{I}{18008}$